

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Навчально-науковий інститут інноватики, природокористування та
інфраструктури
Кафедра бізнес-аналітики та інноваційного інжинірингу

АЛЕКСЄЄВА Аліна Андріївна

**Проблеми і перспективи розвитку облікових технологій
умовах цифровізації економіки / Problems and prospects of
accounting technologies development in the conditions of
digitalization of economy**

спеціальність: 071 – Облік і оподаткування
освітньо-професійна програма – Бізнес-аналітика та управління
інноваційними системами

Кваліфікаційна робота

Виконала студентка групи
ОБАмнв – 21 А. А. Алексєєва

Науковий керівник:
д.е.н., професор П. Р. Пуцентейло

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
« ___ » _____ 20__ р.

Завідувач кафедри Р. Ф. Бруханський

ТЕРНОПІЛЬ – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ КОМПЛЕКСНОЇ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОБРОБКИ ОБЛІКОВИХ ДАНИХ	6
1.1. Цифровізація підприємницької діяльності	6
1.2. Методичні основи та організація бухгалтерського обліку в умовах автоматизованої обробки даних	15
1.3. Бухгалтерський облік у контексті сучасного розвитку цифрової економіки	19
Висновки до розділу 1	29
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ТОВАРИСТВІ З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ “ГЛОБАЛ БІЛД ІНЖИНІРИНГ”	31
2.1. Особливості цифрової трансформації обліку з наукової точки зору	31
2.2. Загальна логіка побудови облікового процесу в умовах автоматизованої обробки даних	36
2.3. Організація бухгалтерського обліку: інформатизація та комп’ютеризація у ТОВ «ГЛОБАЛ БІЛД ІНЖИНІРИНГ»	42
Висновки до розділу 2	48
РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ В УМОВАХ КОМПЛЕКСНОЇ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОБРОБКИ ОБЛІКОВИХ ДАНИХ.....	49
3.1 Сучасні тенденції та проблеми цифровізації економіки	49
3.2 Перспективи ІТ - модернізації бухгалтерського обліку	55
Висновки до розділу 3	69
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73

ВСТУП

Актуальність теми. Цифрові трансформації спонукали до змін у всіх сферах суспільно-економічного життя людства, що відзначилося і на господарській діяльності суб'єктів господарювання, в тому числі і на їх обліковій практиці. Вони обумовили значну переорієнтацію траєкторії розвитку бізнесу як на мікрорівні, так і на регіональному та глобальному рівнях. Процеси цифровізації загалом змінюють існуючу парадигму взаємодії між стейкхолдерами, що формує новий характер відносин між ними. Віртуалізація бізнес-процесів вимагає змін організаційного та методичного забезпечення обліку. Також цифровізацією викликані зміни в частині формування компетенцій фахівців, необхідних в сучасних умовах господарювання. Таким чином вплив цифровізації має не лише економічний характер, а і виражену соціальну та суспільну спрямованість, оскільки у значній мірі обумовлює попит на робочу силу. Перед фахівцями різних галузей постають нові завдання, які стосуються необхідності створення нових робочих місць, перегляд існуючого набору функціональних зобов'язань, його трансформації відповідно до існуючих вимог [3, с. 168]. Розвиток ринкових відносин в Україні призвів до того, що для більшості галузей, будь то виробництво, торгівля чи надання послуг, ринок стає «ринком споживача», тобто таким, на якому пропозиція перевищує попит. Підприємствам доводиться постійно боротися за споживача, при цьому контролюючи питання рентабельності свого бізнесу. У цих умовах особливої актуальності набувають питання зниження собівартості продукції, підвищення рентабельності, мінімізації запасів, виконання замовлень у строк тощо. За останні роки проглядається тенденція тотальної автоматизації, яка стосується всіх видів діяльності. Опосередковано через інформаційні системи можна подати інформацію в зручному для конкретного користувача вигляді, пришвидшити та спростити операції з її фіксації та обробки, збільшити наочність та простоту потрібних звітів.

Одна з найважливіших проблем в умовах ринкових відносин економіки

України є трансформація системи бухгалтерського обліку та звітності, визначальною лінією якої є використання інформаційних систем та інформаційних технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Цифрова економіка вказує на низку особливих проблем в практиці ведення бізнесу, котрі потребують вирішення найперше в теоретичній площині. Більшість наукових досліджень стосовно даної теми носять фрагментарний характер та направлені на формування теоретико-методичної основи сучасної цифрової парадигми. Серед науковців, що досліджували цю тему, варто відзначити такі праці, а саме Р. Ф. Бруханського, І. М. Белової, Н. А. Букало, С. Т. Лобов, Л. В. Петіна, О. А. Полянська, Т. В. Пономарьова, П. В. Іванюта, С. В. Івахненко, О. С. Кривоконь, С. Ф. Лазарева, Р. Л. Ус та ін., котрі відзначаються фрагментарністю та розкривають найперше загальнотеоретичні аспекти цифровізованої обробки інформації, виділення невирішених раніше частин. Проте, незважаючи на вагомую кількість досліджень, проблемні питання цифровізації в системі обробки бухгалтерської інформації та встановлення вимог і підходів до них вимагають детальнішого вивчення.

Мета роботи є теоретичне визначення та обґрунтування підходу до впровадження цифровізації обліку у відповідності до сучасних вимог підприємств.

Для досягнення вище вказаної мети необхідне вирішення наступних завдань:

- вивчити методологічні основи та організацію бухгалтерського обліку в умовах цифрової обробки даних;
- визначити основні форми цифровізованого бухгалтерського обліку;
- вивчити загальну характеристику та класифікацію інформаційних систем обліку;
- проаналізувати техніко-економічний стан ТОВ «ГЛОБАЛ БІЛД ІНЖИНІРИНГ»;
- розглянути стан організації бухгалтерського обліку у приватному

підприємстві;

– дослідити напрями удосконалення організації бухгалтерського обліку в умовах комплексної цифровізації обробки облікових даних у ТОВ «ГЛОБАЛ БІЛД ІНЖИНІРИНГ».

Об’єктом дослідження є визначення та вдосконалення організації бухгалтерського обліку в умовах комплексної цифровізації обробки облікових даних у ТОВ «ГЛОБАЛ БІЛД ІНЖИНІРИНГ».

Предметом дослідження виступають теоретичні та практичні аспекти організації бухгалтерського обліку в умовах комплексної цифровізації обробки облікових даних.

Апробація результатів виконання кваліфікаційної роботи. Основні положення випускної кваліфікаційної роботи пройшли апробацію на V Національній науково-практичній конференції студентів і молодих вчених «Розвиток освіти, науки, бізнесу, суспільства та довкілля в умовах глобальних викликів» (м. Тернопіль, 12 жовтня 2021 р.) та VI Національній науково-практичній конференції студентів і молодих вчених «Інноваційний розвиток освіти, науки, бізнесу, суспільства та довкілля в умовах глобальних викликів» (м. Тернопіль, 17 листопада 2021 р.).

Робота містить вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел. Основний зміст роботи викладено на 60 сторінках друкованого тексту, в тому числі 8 таблиць, 4 рисунків, 48 джерел використаної літератури.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ КОМПЛЕКСНОЇ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОБРОБКИ ОБЛІКОВИХ ДАНИХ

1.1. Цифровізація підприємницької діяльності

Цифрова трансформація в державі та економіці – важливе питання сьогодення та важливий крок в економічному аспекті економіки держави, це вагомий поштовх у розвитку бізнесу та просуванні інноваційних процесів, конкурентна перевага в будь-якому стратегічному плануванні. А цифровізація в бізнесі впливає на структурні перетворення в економіці. Великі світові і національні компанії у середньо- та довгостроковій перспективі свого розвитку враховують ці цифрові зміни.

Значну увагу Українським інститутом майбутнього у праці «Україна 2030E – країна з розвинутою цифровою економікою» і центром Разумкова «Цифрова економіка: тренди, ризики та соціальні детермінанти» та масштабні національні дослідження з проблематики цифровізації економіки та, зокрема, бізнесової структури, проведено [1,2].

Поряд з іншими глобальними змінами цифрові трансформаційні процеси сприяють економічному зростанню, поживленню ринку праці, збільшенню її продуктивності, спрощенню в комунікаціях і документації, створенню сприятливого конкретного середовища, інвестиційно-інноваційному розвитку.

На державному рівні цифровізація заснована та закріплена законодавчими, нормативними документами. Саме тому, Законом України «Про національну програму інформатизації» [3] передбачено запровадження національної програми інформатизації, вона повинна була б створювати фінансові, правові, організаційні, економічні, науково-технічні, гуманітарні та методичні засади регулювання процесу формування та виконання програми.

Законом України «Про електронні довірчі послуги» [4] обґрунтовано державне регулювання й управління у сферах електронної ідентифікації та електронних довірчих послуг. У розпорядженні Кабінету Міністрів України «Просхвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації» [5] описано напрями цифрового розвитку шляхом розвитку цифрових інфраструктур, принципи цифровізації, цифрових компетенцій, цифровізація реального сектору економіки, упровадження концепції цифрових робочих місць, впровадження проектів по цифровій трансформації. Фінансування ж заходів щодо реалізації Концепції будуть здійснювати за рахунок коштів державного бюджету України.

Рівень цифровізації економіки України глибоко пов'язаний з її конкурентоспроможністю. Саме тому виконання поставлених завдань у цьому напрямі забезпечить зростання економіки країни. Більшою мірою, поліпшення трансформаційних процесів простежується в приватних фірмах, але і державні підприємства досягли значних позитивних зрушень і не сильно відстають. Цьому сприяє впровадження та розповсюдження Інтернету, відповідне матеріальне забезпечення, поліпшення електронного документообігу, поліпшення банківських послуг та обслуговування.

Цифрова трансформація сприяє позитивним зрушенням в економіці, і їх безліч. До переваг цифровізації підприємницької діяльності необхідно зазначити такі: спрощення ведення облікового процесу, поліпшення конкурентоспроможності діяльності підприємств; поліпшення сервісу електронного документообігу, поліпшення матеріального оснащення, оптимізація трудових ресурсів, удосконалення системи продажу з метою збільшення доходів й управління прибутком, , зменшення витрат і збільшення продуктивності праці; спрощення користування послугами для споживачів, поліпшення логістичних процесів зменшення фінансових ризиків за рахунок перевірки контрагентів,. Можливість економії на транспортних витратах, застосування нетворкінгу й інших сучасних методів комунікації, забезпечення

якісним відеозв'язком, - альтернативні шляхи вирішення термінових проблем компаній.

Поряд зі значними перевагами діджиталізації для економіки країни, водночас розширюються і права людини, поліпшується доступність її для громадян. Вільний доступ до Інтернету у 2011 році визнано ООН фундаментальним правом людини, водночас цифровим правом [6].

Водночас діджиталізація створює і ризики. Наприклад, економічна незбалансованість в умовах військових дій спричинених військовим вторгненням росії в Україну, поява та розвиток вірусної пандемії, інших глобальних викликів дещо гальмує фінансові можливості економіки країни в цілому та, підприємницьких структур.

Адже, управління підприємством під час планування бюджету повинно враховувати інші додаткові витрати на цифровізацію та цифрову індустріалізацію. Окрім цього, слід передбачати віковий ценз користувачів, він створює проблеми у процесі адаптації до інновацій цифрового світу а також неготовність до значних капіталовкладень у роботизацію та «штучний інтелект» [41, С. 234].

Кіберзагрози є також новими викликами національної безпеки, пов'язаними з виникненням і розвитком цифровізації, , вони ростуть великими темпами та потребують пошуку ефективних методів боротьби.

Банківський сектор Найбільш діджиталізований і перспективний в українській практиці , тому що він тісно пов'язаний із роботою підприємств усіх видів й організаційних форм власності.

До досягнень діджиталізації банківського сектору можна віднести:

- популярність безконтактних платіжних інструментів
- суттєве зростання безготівкових операцій.

Більше половини від усієї кількості та загальної суми безготівкових операцій у торговельних мережах за дев'ять місяців 2021 року здійснювалось безконтактно, та у порівнянні з 2020 роком (близько 30%). Найбільшими банками-еквайрами в Україні є АТКБ «ПРИВАТБАНК», АТ «ОЩАДБАНК»

та АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ», а найбільшими банками — емітентами платіжних карток — АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК», АТ КБ «ПРИВАТБАНК» та АТ «ОЩАДБАНК».

Значно поширюється в Україні застосування платіжних карток, одного з основних видів електронних платіжних засобів. Так, «Загальна кількість операцій (безготівкових та отримання готівки) з використанням платіжних карток, емітованих українськими банками, за дев'ять місяців 2020 року становила 4310,2 млн шт., а їхня сума — 2807,9 млрд гривень. Кількість зазначених операцій зросла на 18,0%, а сума — на 8,7%, якщо порівнювати з аналогічним періодом 2019 року. Це пов'язано зі зростанням суми та кількості саме безготівкових операції, частка яких переважає у загальній сумі операцій із платіжними картками» [8, с. 45]. Якщо у 2014 році в Україні безготівкові операції за банківськими картками могли становити 60% усієї загальної кількості транзакцій, то за п'ять років в кінці 2019 року ці показники вагомо змінилися: а саме, понад 82% транзакцій за картками - це якраз безготівкові операції, і лише менше 17% - це зняття готівки. Дослідженнями Digitalization Trust Survey в 2019 році показало, що 58% української аудиторії, які є власниками банківських рахунків, використовують платіжні додатки. Це один із найвищих показників посеред опитаних європейських країн. Найбільше платіжні додатки використовують в Австрії (67%), у Польщі (57%) і Сербії (52%) [9].

Глобалізаційне середовище вимагає успішного розвитку світового господарства, створення глобального інформаційного простору та просування науково-технічного процесу. Інформаційно-трансформаційні процеси в Україні набувають надзвичайно широкого, але важко адаптованого характеру. Цифровізація швидким темпом проникла в усі сфери економіки й у життя кожного окремого індивіда, у соціальні процеси. Національна економіка в цьому напрямі здійснює важливі, але не завжди достатньо обґрунтовані кроки. Чим успішніше інтегрується будь-яка галузь української економіки, тим

результативнішим та ефективнішим і буде її процес просування на світовий ринок, який повністю діджиталізований.

Успіх еволюції та прогресу охоплення цифрової економіки напряму залежить від забезпечення кадрами та розвинутими сучасними технологіями. Для цього потрібно, щоб була правильно впорядкована законодавча а також нормативна база з приводу діджиталізації бізнесу та національної економіки в цілому, а відповідно і достатнє державне та приватне фінансування, а саме пошук усіх альтернативних джерел щодо іноземного інвестування.

Власникам та керівникам бізнесу варто змінити підхід до забезпечення важливими технічними й іншими засобами для забезпечення їх повноцінної роботи тому, що банківський сектор є лідером в упровадженні діджитал-послуг на світовому рівні, а, отже, цифровізація національної економіки отримує перспективні стартові позиції.

Світ цифрових технологій, до якого ми маємо пряме відношення, — це не лише новий логічний етап розвитку технологічної сфери людства, а він є частиною усієї наявної правової та соціально-політичної реальності. Цифрові технології дають унікальні можливості для підвищення якості життя громадян та для розвитку нашої економіки.

Швидкі та помітні наслідки від переходу на цифрові технології будуть можливими тільки тоді, якщо така «цифрова» трансформація буде основою життєдіяльності всього українського суспільства, бізнесу і державних установ, вона повинна стати звичним і повсякденним явищем, нашим ДНК, і нашою ключовою аджендою на дорозі до процвітання, буде основою добробуту України.

Цифровізація – займає місце одного із головних векторів розвитку української економіки в наступні 10 років. Цифровий розвиток нашої держави полягає у таких аспектах:

- створенні ринкових стимулів, мотивацій та ринкового попиту

-формуванні необхідних запитів щодо використання цифрових технологій, продуктів і послуг посеред українських секторів промисловості та сфер життєдіяльності, бізнесу і суспільства в цілому.

«Цифровізація — це насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційного обміну між ними, що фактично уможливорює інтегральну взаємодію віртуального й фізичного, тобто створює кіберфізичний простір» [22, с. 23].

«Цифровізація — визнаний механізм економічного зростання завдяки здатності технологій позитивно впливати на ефективність, результативність, вартість і якість економічної, суспільно-громадської та особистої діяльності» [2].

Цифрові технології — це водночас глобальний ринок також індустрія, і платформа ефективності та конкурентоспроможності всіх інших ринків водночас та індустрій. Існуюче високотехнологічне виробництво та модернізація всієї промисловості з використанням інформаційно-комунікаційних і цифрових технологій, масштаб і швидкість цифрових трансформацій повинні стати пріоритетом нашого економічного розвитку.

Цифровий розвиток передбачає виконання комплексу завдань, які нестимуть позитивний вплив на економіку, бізнес, суспільство та життєдіяльність країни в цілому.

До головних цілей цифрового розвитку можна віднести [2]:

- трансформація секторів економіки в конкурентоспроможні й ефективні;
- доступність для громадян переваг і можливостей цифрового світу;
- технологічна та цифрова модернізація промисловості та створення високотехнологічних виробництв;
- реалізація людського капіталу, розвиток сучасних цифрових сфер і цифрового підприємництва;
- прискорення економічного зростання та залучення інвестицій.

Сектори економіки, котрі постійно використовують цифрові технології, збільшуються швидше та якісніше. А сфери життєдіяльності держави такі, як освіта, медицина, транспорт тощо, які модернізуються завдяки цифровим технологіям, стають значно ефективніші та створюють нову цінність і якість.

Головними напрямками цифрового розвитку України на сьогодні є:

- реалізація проектів цифрових трансформацій;
- подолання «цифрового розриву» за рахунок розвитку цифрових інфраструктур;
- упровадження концепції «цифрових» робочих місць;
- розвиток цифрових компетенцій;
- цифровізація в реальному секторі економіки.

Міжнародна організація OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development) і вчений Томас Мезенбург у своїх працях виділяють три основні компоненти цифрової економіки:

- підтримувальна інфраструктура, це апаратне та програмне забезпечення, телекомунікації, мережі;
- e-business, це ведення господарської діяльності та будь-яких інших бізнес-процесів через комп'ютерні мережі;
- електронна комерція або e-commerce це реалізація товарів через Інтернет [3, с. 45].

“Цифрову економіку слід розуміти як результат трансформаційних ефектів нових технологій загального призначення в сфері інформації та комунікації, що впливають на всі сектори економіки і соціальної діяльності” [33, с. 133].

Тому, цифрова економіка – це інноваційна розвиваюча економіка, яка є основою активного впровадження інновацій та інформаційно-комунікаційних технологій в усі види економічної діяльності також сфери життєдіяльності суспільства в цілому, що дозволяє підвищити ефективність і конкурентоспроможність підприємств, економіки та рівень життя населення.

Основною стратегією розвитку цифрової економіки в Україні повинна стати «цифровізація» України, формування внутрішнього діючого ринку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) а також мотивацій і потреб у «цифрових технологіях» у споживачів. Розвинена цифрова інфраструктура стає основою розвитку цифрової економіки. Проте таку інфраструктуру становлять не лише телекомунікації. Вона містить суцільний комплекс технологій, процесів та продуктів, які забезпечують обчислювальні, телекомунікаційні й мережеві можливості і працюють на цифровій основі.

І для громадян, і бізнесу, і зовнішніх інвесторів є вигідним створення сучасного цифрового простору та відповідної інфраструктури. Першочергове завдання, згідно з пріоритетним сценарієм цифровізації країни це усунення інституційних фіскально-податкових, законодавчих, та інших бар'єрів, що заважають швидкому розвитку цифрової економіки. Слід зауважити, що важливим та необхідним кроком з приводу нормативного забезпечення для переходу до цифрової економіки є проект розпорядження Кабінету Міністрів нашої держави «Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки» від 17.01.2018 № 67-р. Українським підприємствам, промисловості, малому та середньому бізнесу важливо створити такі умови - від інформаційно-маркетингових до фіскальних. Цифрові технології в Україні повинні бути доступними. З погляду організаційно-технічного доступу до відповідних цифрових інфраструктур, і з фінансово-економічного погляду. А саме через створення умов, які будуть заохочувати та сприяти бізнес до цифровізації. Результатом такої діяльності може бути модернізація економіки, її конкурентоспроможність та оздоровлення. Наступним етапом цифровізації виробництв і промисловості держави, на якому головну роль будуть відігравати такі технології та концепти, як, «великі дані» (big data) та штучний інтелект, Інтернет речей та «предикативна аналітика», «машинне навчання», робототехніка, хмарні та туманні обчислення, машинна взаємодія, 3D-друк та доповнена реальність.

Тому, в «цифрову» еру одержить перемогу той, хто не має страху та ризику змінюватися та мислити масштабно. Стратегія або адженда «цифровізації» - це основа бізнес-стратегії.

Традиційні ланцюжки створення паперової цінності руйнуються та стають менш важливими, а міжгалузеві кордони стираються завдяки цифровізації. Промислові компанії, банки, виробництво, дистрибуція, державні установи тощо крок за кроком стають технологічними компаніями й організаціями. Бізнес, цілі міста та взагалі цілі країни повинні стати «цифровими». Завдяки впровадженню інтелектуальних і цифрових функцій змінюється порядок важливості продуктів і послуг, а усі фізичні процеси та дані, які стали «цифровими» та «хмарними», перетворюються на сервіси та стають основною частиною «цифрової» економіки.

В Україні створені всі умови для здійснення цифрового стрибка та технологічного переходу на більш високий рівень, і швидшого, якіснішого, масштабного оновлення та розвитку, як-от [2]:

- доступ до відповідного обладнання та технологій;
- ріст поширення технологій серед громадян і бізнесу
- достатній рівень системної інтеграції технологічних продуктів і послуг;
- наявність професійних кадрів, людського капіталу, «школи», здатність виробляти та використовувати інформаційно-комунікаційні й цифрові технології;
- креативна культура й уміння генерувати ідеї, про що підтверджують високі показники у Global Innovation Index.

1.2. Методичні основи та організація бухгалтерського обліку в умовах автоматизованої обробки даних

Головним та першочерговим завданням бухгалтерського обліку як знаряддя аудиту, аналізу та управління діяльністю можна назвати конструкцію моделей процесу бухгалтерського обліку з подальшим відображенням його із використанням сучасного інструментарію обчислювальної техніки.

Використовуються такі основні типи організації обліку цифровізованих облікових інформаційних систем: програмні інструментальні комплекси; системи, створені за замовленням; інтегровані облікові системи; комплекси облікових робочих місць з цифровізацією; міні-бухгалтерія SMART; корпоративні інформаційні системи, системи для ведення окремих ділянок обліку.

Комплексний підхід до дослідження теоретичних основ бухгалтерського обліку, зобов'язує:

- забезпечити перегляд методичних положень бухгалтерського обліку, котрі забезпечили всебічну обробку облікової інформації;
- впровадження в практичну діяльність методичних підвалин бухгалтерського обліку, що відповідають вимогам ринкових відносин, які зумовлено переходом на діючі міжнародні стандарти обліку та аудиту;
- використання сучасних засобів обчислювальної техніки та засобів комунікацій;
- введення в практичну сторону бухгалтерського обліку питань з приводу оцінювання, планування та прогнозування господарсько-фінансової діяльності суб'єкта господарювання;
- інтеграцію бухгалтерської інформації в єдиний інформаційний канал;
- розроблення загальної єдиної інформаційної системи показників бухгалтерського обліку та аудиту;
- вдосконалення принципів бухгалтерського обліку за видами впливу нових інформаційних технологій;

– формування якісних управлінських рішень на базі цифровізації.

Посилення на сьогоднішній день контрольних функцій обліку за умов цифровізованої обробки інформації потребує суцільного контролю за кожною господарською операцією, а також вияв непомітних порушень і викривлень у господарській діяльності підприємства.

На переконання авторів: “Перехід до аналітичних форм звітності з використанням цифровізації сьогодні є важливим для обґрунтування прийняття управлінського рішення на різних рівнях управління – для обґрунтованого вибору стратегії інвестиційних вкладень, прогнозування фінансових результатів, виявлення резервів” [34, с. 144].

Серед головних особливостей обліку можна зауважити міцний зв'язок із господарським аналізом й аудитом.

Найпершими завданнями контролю і аналізу за умов використання цифровізованої системи бухгалтерського обліку можна виділити:

- вивчення правильності фіксації первинних господарських операцій а також посвідчення відповідною інформацією документів;
- контроль за недозволенним доступом до бухгалтерської інформації;
- вивчення дійсної правомірності використання у суб'єктів господарювання форм і засобів бухгалтерського обліку;
- дослідження облікової інформації з приводу повноти її відображення;
- контроль за достовірністю формування бухгалтерських проведення а також складанням реєстрів бухгалтерського обліку;
- контроль за вчасністю та правильністю проведення розрахунків;
- контроль за вчасністю та повнотою формування звітної інформації;
- вивчення та прогнозування фінансово-господарського стану суб'єкта господарювання;
- формування управлінських рішень за фактологічною інформацією.

Використання імітаційних моделей в практиці бухгалтерського обліку значно зміцнює управлінські функції бухгалтерського обліку, та дає змогу

зробити прогноз на необхідну дату фінансово-господарський стан суб'єкта господарювання та одержати максимальний ефект від його роботи.

Зокрема, модельний експеримент являється оперативним прийомом для пошуку та обрання найкращих рішень з управління діяльністю підприємства. Проте у кінцевому варіанті перевага залишається за людиною, яка виконує управлінські функції.

Міні-бухгалтерія, як імітаційна модель використовується головним чином для здійснення бухгалтерського обліку для малих підприємств. Ця програма дає змогу здійснювати синтетичний, і також застосовувати нескладний аналітичний облік. У міні-бухгалтеріях підприємства генерують бухгалтерські проводки, головну книгу, оборотну та деякі інші відомості, первинні документи. «До такого класу програмних засобів можна віднести такі, які впроваджуються на усіх малих підприємствах України "Інфо-Бухгалтер", "Фінанси без проблем", "Головний бухгалтер" та деякі інші» [14].

Інтегровані облікові системи працюють на основі записів, які відтворюють інформацію різних розділів та водночас охоплюють всі розділи бухгалтерського обліку. Безумовно ці програмні засоби мають змогу працювати у вигляді одного модуля, який є кістяком інформаційної облікової системи. В діючих інтегрованих системах їх розробники домагаються добитись повноти виконання облікових функцій, проте не за рахунок поділу бухгалтерського обліку на суміжні ділянки, а з врахуванням ускладнення і окремої спеціалізації процедур обробки бухгалтерських проведення. Різноманітна додаткова інформація, яка в них міститься є потрібна для відбиття специфіки кількісно-сумового, інвентарного обліку. Такий клас програмних інструментів призначений в основному для невеликих фірм та підприємств. Проте на відміну від програмних інструментів "міні-бухгалтерія" «вони характеризуються більшою глибиною аналітичного обліку і розвиненою реалізацією функцій інвентарного обліку і натурально-вартісного. До прикладу, серед усіх розроблених програмних засобів можна віднести інформаційні системи "Парус", "Інтегратор", "Інфін" та інш.

Програмні інструментальні системи дають змогу користувачу самостійно конструювати систему обробки облікової інформації, зробити макетом ввід та вивід усієї первинної та усієї вихідної інформації спеціалізованою формалізованою мовою, обкреслювати потрібні обрахункові алгоритми. Це схоже до інтегрованих інформаційних систем, інструментальні системи базуються на загальній обліковій моделі, специфіка окремих ділянок якої в очевидному вигляді не виділяється. Умовою використання цих програмних засобів є наявність навиків програмування та змоги створювати формули і невеликі програмні алгоритми вбудованою в таку систему мовою опису алгоритмів, що значно ускладнює застосування цієї усієї суцільної інформаційної системи.

До комплексно створених цифровізованих бухгалтерських робочих місць входять окремі АРМБ і в окремих випадках інформаційні підсистеми. Проте, більшість таких комплексів не взаємопов'язані між собою і вирішуються проблеми локально. До інформаційних систем можна віднести такі програми "Бэст", "Бухоблік-Фінанси-Бізнес", "ФінЭко" та ін.».

Локальні АРМБ використовуються при вирішенні окремих завдань бухгалтерського обліку, вони зовсім не пов'язані між собою та розв'язують окремі завдання. Системи, що виготовлені на замовлення є суміжними комплексами програмних засобів, які можуть охоплювати комплекси АРМБ та інструментальні продукти, котрі з'являються відповідно до потреб та завдань конкретного окремого замовника. Так, наприклад "побудова інформаційних процесів в компаніях, які використовують інструменти бізнес-аналітики та впроваджують їх у практичній площині, найчастіше пов'язана з тим, щоб забезпечити користувача необхідною інформацією за допомогою відповідних аналітичних додатків" [30, с. 33].

Корпоративні інформаційні системи можуть комплексно вирішувати цифровізацію завдань обліку, аналізу і аудиту за допомогою застосування інших систем управління, котрі працюють та впроваджені на підприємствах. Корпоративні інформаційні системи можуть вирішувати завдання своєчасного

інформування щоб приймати управлінські рішення за ступеням управління. Програмні модулі створені щоб бути гнучкими та дозволяють сформувати взаємодію абсолютно різних між собою бізнес-процесів. Корпоративні інформаційні системи побудовані на основі комплексу окремих взаємопов'язаних АРМБ із застосуванням розподіленої системи інформаційної обробки даних.

1.3. Бухгалтерський облік у контексті сучасного розвитку цифрової економіки

Поширюючи свій вплив абсолютно на всі сфери розвиток цифрової економіки в в усьому світі та в Україні відбувається стрімкими темпами. Впливу цифровізації зазнає і бухгалтерський облік.

Сьогодні облік зазнає змін, завдяки інноваційним процесам створення інформації, зберігання та її передачі. Але, слід зауважити, що діюча методологія ведення бухгалтерського обліку в Україні не повністю відповідає сучасним реаліям, що в свою чергу провокує виникнення низки проблем з впровадженням цифрових рішень.

Цифровізація в останні декілька років у всьому світі стає трендом розвитку економіки. Причиною цього є проблема єдності інформаційного простору, вона обґрунтована необхідністю прийняття адекватних і повноцінних управлінських рішень.

Внутрішній зміст і функціонал існуючих систем обліку фінансово-економічної діяльності суб'єктів господарювання у сучасних умовах має бути переосмислений. Метою цього є підвищення якості наданої інформації. Такий процес базується на впровадженні та використанні єдиної цифрової облікової платформи.

Окремі автори наголошують: «...цифровий облік не має стандартного визначення, а лише посилається на зміни в бухгалтерському обліку внаслідок застосування обчислювальних та мережевих технологій» [2, с. 10]. Погоджуємося з думкою, що «...найважливішими завданнями сучасної

практики обліку, аналізу та управління є вироблення і виконання рішень, спрямованих на досягнення фінансово-економічної стійкості та ефективності функціонування підприємства” [31, с. 197].

Тому, в умовах цифровізації бізнес-процесів, впровадження та розвитку нових концепцій ведення бізнесу зазнають змін існуючі підходи до методології бухгалтерського обліку, значно збільшується необхідність створення нової концепції бухгалтерського обліку в цифровій економіці. Усе вказане вище відображає актуальність теми кваліфікаційної роботи з проблем та перспектив цифровізації у сфері бухгалтерського обліку. Цифрова економіка розширює можливості бухгалтера на сьогоднішній день, формує сучасні інноваційні підходи до інтегрування різних видів обліку, підвищує оперативність та якість обліку, забезпечує фахівців необхідними професійними компетенціями, дозволяє розробляти теоретичні, методичні та прикладні аспекти розвитку бухгалтерського обліку. Сучасні вимоги роботодавців, що виникають у процесі розвитку бізнесу, показують необхідність впровадження нових освітніх програм у ЗВО та професійних стандартів, підвищення кваліфікації бухгалтерів, постійного використання у практичній діяльності сучасних досягнень цифрової економіки, впровадження новітніх інформаційних технологій та результатів науково-технічного прогресу.

Завдячуючи цифровізації розроблені спеціальні стандарти для ведення бухгалтерського обліку та звітності. Також вона сприяє появі абсолютно нових можливостей для бухгалтерського обліку, у них збиратимуться дані, що визначають стан внутрішніх соціально-економічних процесів на підприємствах.

Розвиток цифрової економіки значно впливає на різні сфери людської життєдіяльності, а також на бухгалтерський облік в цілому. Оновлення форми ведення бухгалтерського обліку дасть змогу зберегти актуальність системи та значно підвищить конкурентоспроможність напару з іншими цифровими

інформаційними системами. Облікові процеси підлягають змінам, які пов'язані з інноваційними технологіями для передачі та зберігання бухгалтерської інформації.

Під цифровізацією бухгалтерського обліку слід розуміти модернізацію ведення господарської діяльності підприємств, оскільки саме цей процес стає можливістю опрацювати великий обсяг інформації, завдяки використанню людського інтелекту [2; 3; 5; 10].

Цифровізація бухгалтерського обліку сприяє тому, що будь-яка частина господарської діяльності підприємства вноситься до реєстру (бази даних) у вигляді усіх реквізитів, серед яких фігурують реквізити рахунків, дебету та кредиту. Зважаючи на те, що вони записані двійковим кодом, можливо використовувати більш як два рахунки. У міру зростання кількості реквізитів, наприклад, аналітичних рахунків, управлінської та іншої інформації, рахунків бухгалтерського обліку, весь інформаційний масив зручніше узагальнювати, систематизувати та формувати для застосування у вигляді, відмінному від того, що досягається при ручному внесенні даних.

Цифрова економіка в бухгалтерському обліку має низку переваг. Проте, водночас існують і недоліки, які ми відобразили у таблиці (табл. .1.1).

Таблиця 1.1

Переваги та недоліки використання засобів цифровізації у бухгалтерському обліку

Переваги	Недоліки
можливість дистанційної роботи	необхідність постійного підвищення кваліфікації бухгалтерів
автоматизація процесів ведення бухгалтерського обліку	заміна капітальних витрат на операційні
зростання рівня продуктивності	зміна організації бухгалтерського обліку під форму власності компанії
застосування удосконалених інформаційних технологій	
скорочення документообігу	
зниження собівартості виробництва	

Джерело: узагальнено на основі [3; 4; 8]

Тому, бухгалтерський облік, як узагальнена цифрова система, з впровадженням, модернізацією і застосуванням комп'ютерної техніки, отримав новий «потужний крок» у своєму розвитку, а саме в напрямку цифровізації.

Стрімкий розвиток цифрових технологій спричинив виникнення, розширення та застосування різноманітних інформаційних видів діяльності. Науковці в галузі бухгалтерського обліку для зниження трудомісткості облікового процесу, для підвищення оперативності, повноти та достовірності економічної інформації, які належать всім групам користувачів, працюють над формуванням нового інформаційно-технологічного сектору економіки, який дає можливість для бухгалтерів, а також додаткові професійні перспективи розвитку.

Цифровізація сприяє зміні командних ролей в у бухгалтерських службах господарюючого суб'єкта. Результатом розвитку цифрових технологій повинна стати зміна самої організаційної структури та командних ролей бухгалтерської служби. Це відбудеться за рахунок впровадження нових технологій обробки первинних документів та інформації, посилення вимог до професійних навичок, скорочення штату та перегляду функціоналу, модернізації облікових процесів та облікової політики загалом.

Для суб'єкта обліку в умовах цифровізації є декілька напрямів розвитку:

- збереження типової організаційної структури (команди) з новим розподілом ролей відповідно до цілей, які поставило підприємство при цифровізації;
- оптимізація організаційної структури з розпорощенням її функцій між іншими підрозділами компанії;
- створення нової команди із новими комплексними функціональними обов'язками;
- створення робочих груп до виконання певних завдань (рис. 1.1.).

Рис. 1.1. Напрямки розвитку цифровізації організаційної структури бухгалтерської служби компанії

Джерело: авторська розробка

У функціональних бухгалтерських підрозділах формування мінімальної обліково-інформаційної автоматизованої системи дасть змогу усунути командні ролі у бік координатора і організатора, тобто їх ролі об'єднаються. Отримаємо подальше укрупнення ролей та повне анулювання ролі виконавця, яка «перекладається» на цифрові системи.

Важливим етапом цифровізації облікової інформації являється автоматизація збору, аналізу та обміну використання інформації в електронно-цифровій формі разом з створенням спільної інформаційної системи підприємств. Процеси впровадження цифрових інформаційних систем у компанії та їх інтеграція у загальну цифрову інформаційну систему галузі, країни та світового господарства загалом сприятимуть зростанню цінності для споживачів.

Впровадження єдиного електронного формату обміну даними бухгалтерської та фінансової звітності є стратегічним інструментарієм для гармонізації бухгалтерського обліку, це дасть змогу:

- підвищити прозорість та відкритість інформації за допомогою надання доступу до бази знань міжнародної спільноти користувачів;
- підвищити достовірність та єдиність показників бухгалтерської звітності за допомогою стандартизації, а також автоматизації процесів обробки та збору даних;
- усунути дублювання звітних даних, тим самим отримати можливість знизити витрати на підготовку звітності;
- здійснювати якісний, швидкий, змістовний аналіз фінансової інформації.

Неавтоматизовані системи бухгалтерського обліку реєструються та відображаються на паперових носіях під виглядом усіляких рахунків, звітів та облікових реєстрів. Даний варіант ведення обліку є застарілим та трудомістким, а процес роботи робить більш громіздким та тривалим. Варто зазначити, що аналогічні документи використовуються і в автоматизованій системі, але вони представлені в електронній формі.

Активне впровадження в практику обліку електронного документообігу передбачає цифровий формат всіх документів. Їх можна зберігати у хмарі, отримуючи доступ до даних через спеціальні веб- програми. Бухгалтер має можливість за короткий проміжок часу отримати необхідні результати, не вдаючись до ручних вибірок. Сьогодні у бухгалтерському обліку основним інструментом роботи з інформацією є персональний комп'ютер з активним використанням автоматизованих бухгалтерських систем. Бухгалтерські автоматизовані системи – це функціональне програмне забезпечення, призначене для виконання комп'ютерної обробки комплексів бухгалтерських завдань [4; 5; 9].

Низка позитивних змін очікувала бухгалтерський облік після впровадження цифрових технологій. Застосування інформаційних технологій дало можливість виконувати аналогічні між собою операції за єдиною схемою. Використання такої єдиної структури призвело до мінімізації випадкових помилок, які властиві при ручній обробці інформації. Ще однією перевагою впровадження цифрових технологій є поділ функцій, який дає можливість цифровим технологіям здійснювати процедури внутрішнього контролю, які при неавтоматизованій системі змушені виконувати різні фахівці. Однак, попри це, виникають потенційні можливості помилок, у зв'язку з тим, що автоматизовані системи більш не захищені від несанкціонованого доступу.

Цифровізація бухгалтерського обліку має можливість бути успішною за умови синергії нових концепцій обробки та передачі економічної інформації, а саме:

- обмін електронними даними – від первинних до звітних (EDI);
- бухгалтерський облік фінансово-господарської діяльності операцій у режимі реального часу (RTA);
- «хмарні технології» обчислення, що базуються на хмарах;
- розширені можливості опрацювання управлінської, фінансової, податкової звітності різних сфер бізнесу (XBRL);
- BigData – використання в математичних розрахунках для підвищення їх точності та швидкості, ефективності;
- штучний інтелект (AI) – новітня модернізація математичного моделювання за допомогою сучасних технологічних інновацій (оцінка запасів на складах за допомогою програмно керованих дронів);
- блокчейн-систематизація та ефективний контроль за інформацією.

Потенціал мобільних, технологій аналізу даних, соціальних, хмарних технологій, Інтернету речей водночас здатні призвести до ефективних змін у бухгалтерському обліку, підвищити його корисність для процесів управління та ефективність.

Доцільно виділити три етапи цифровізації бухгалтерського:

1. Підготовчий етап.
2. Етап впровадження.
3. Етап застосування. (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Етапи цифровізації сучасного бухгалтерського обліку

Етап	Характеристика
Перший підготовчий етап	Дає змогу встановити загальну мету і локальні завдання, а також оцінити розміри та обмеження з приводу впровадження, найперше, технологічні. Впровадження повинно коригувати структуру, інформаційних потоків між підрозділами, внутрішніх нормативів та регламентів обліку
Другий етап впровадження.	Передбачає одержання синергетичного ефекту від застосування організаційної структури а також документообігу, раціоналізацію взаємодій в усій обліковій системі з уточненням регламентів та стандартів бухгалтерського обліку. При цьому збільшується прозорість, керованість, а також забезпечується оперативне коригування відхилень та елементів під час реалізації самого проєкту ІТ- модернізації.
Третій етап застосування	Описується поєднанням професійних аспектів бухгалтерського обліку та ІТ- інфраструктури, показує перспективи для вирішення проблем шахрайства, знецінення інформації про економічну реальність, задоволення інтересів певних користувачів у якісній інформації з приводу внутрішніх та зовнішніх процесів підприємства.

Застосування технологічних ІТ-інновацій у методології бухгалтерського обліку змінює форму його організації, виводить систему інформаційного забезпечення на якісно новий рівень прозорості, безпеки, оперативності, релевантності, підвищує рівень професійних компетенцій та відповідальності кадрів. Надзвичайно важливим є застосування ІТ-інновацій, які призначені для вдосконалення електронного документообігу.

Завдяки ІТ-модернізації облікових процедур вирішуються наступні завдання: збирання, групування та впорядкування інформаційних потоків;

автоматичне формування звітів; скорочення інтервалу між отриманням інформації та занесенням її до бази даних; зниження ризиків появи помилок в обліку та у процесах прийняття управлінських рішень, що дозволяє компанії уникати спотворення інформації у бухгалтерському обліку; швидкий доступ та видача інформації; інтеграція всіх рівнів обліку на створення єдиної інформаційної бази; забезпечення ефективного оперативного контролю.

Науковці довели, що цифровізація дала змогу «...складати бухгалтерську (фінансову) звітність он-лайн, яка формується і публікується на офіційному сайті економічного суб'єкта в будь-який момент часу після реєстрації кожної господарської операції, при цьому статті фінансової звітності одночасно відіграють роль синтетичних рахунків бухгалтерського обліку» [7, с. 143]. Так, на думку Ю. Попівняк: «Цифрові перетворення звітності зачіпають усі етапи процесу – від її створення та подання до обробки показників. Причому, звітність в епоху цифрових трансформацій є розумною, інтерактивною та формується в режимі реального часу» [6, с. 143]. Тобто, цифровізація значно впливає на процес ведення і складання бухгалтерської (фінансової) звітності.

Цифрова економіка дала можливість складати бухгалтерську (фінансову) звітність онлайн, котра формується та публікується на офіційному сайті економічного суб'єкта у будь-який момент часу після документальної реєстрації усіх господарських операцій використовуючи метод подвійного запису безпосередньо у статтях звітності. При цьому статті фінансової звітності водночас відіграють роль синтетичних рахунків бухгалтерського обліку. Аналітична інформація про усі об'єкти обліку заводиться в систему окремо на спеціальних картках, які формуються до кожного об'єкта індивідуально під час ручної реєстрації господарської операції, які пов'язані із відповідними об'єктами. Коли відбувається проведення операції з фінансової звітності, на моніторі автоматично з'являється необхідна аналітична картка, котру необхідно заповнити по кожному окремому об'єкту обліку, що бере участь в операції. Необхідний алгоритм аналітичного обліку вже реалізований в інформаційних системах задля зберігання а також обробки інформації ERP

(Enterprise Resource Planning), зокрема у німецькій програмі SAP (Systems Analysis and Program Development). Користувачі звітності на офіційному сайті компанії, що їх цікавить, в режимі онлайн завжди зможуть побачити актуальну бухгалтерську (фінансову) звітність, а також аналітичну інформацію до кожної звітної статті [7, с. 143].

Перехід бухгалтерського обліку на засади цифровізації зумовлює трансформацію методики усієї роботи. До прикладу у сучасній бухгалтерській науці є декілька пов'язаних елементів до методу бухгалтерського обліку: документування та інвентаризація; оцінка та калькулювання; рахунки та подвійний запис; балансове узагальнення та звітність.

Вдосконалюючи та адаптовуючи названі вище методи до нових інноваційних цифрових технологій слід звернути увагу, насамперед, на трансформації таких його елементів, як: рахунки і подвійний запис та балансове узагальнення. Якщо складати звітність онлайн за допомогою цифрових технологій буде відбуватись злиття методу рахунків та подвійного запису з методом балансового узагальнення, тому що реєстрація нової інформації, що черпається з первинних документів, буде відбуватись водночас зі складанням фінансової звітності.

Формування звітності таким способом дасть змогу зберегти такі пов'язані між собою елементи методу бухгалтерського обліку: документування та інвентаризація; оцінка та калькулювання; одночасна реєстрація та узагальнення інформації у бухгалтерській (фінансовій) звітності.

Висновки до розділу 1

Отже, впровадження цифрових технологій у процеси бухгалтерського обліку та фінансової звітності суттєво змінює не лише практику, а й у переважній більшості теорію обліку, зокрема, як було обґрунтовано вище, трансформуються зміст елементів методу бухгалтерського обліку та видозмінюється алгоритм їх реалізації на практиці: рахунки та подвійний запис зливаються з балансовим узагальненням; документообіг перетворюється на електронний; інвентаризація перетворюється на швидкий і менш трудомісткий процес, а оцінка наближається до єдиної справедливою вартістю.

З'ясування особливостей і специфіки застосування цифровізації бухгалтерського обліку дозволяє системно розкрити основні пропозиції авторського напрацювання:

- створити сервіси та цифрові майданчики для обміну актуальною інформацією між контрагентами, тобто компанія повинна трансформувати всі бізнес-процеси й ІТ-системи та інтегрувати в них своїх партнерів, постачальників, клієнтів, посередників, контролюючих органів;

- збільшити ступінь автоматизації управління матеріальними, фінансовими та людськими ресурсами, а також відносини з потенційними клієнтами;

- адаптувати навчальні плани, розширити перелік компетенцій, що набувають за спеціальністю «Облік і оподаткування», що дозволить за рахунок підвищення ефективності праці пом'якшити наслідки негативних демографічних тенденцій та нестачі кваліфікованих кадрів;

- налагодити взаємодію споживачів, компаній та державних інститутів через онлайн-сервіси, що дозволить знизити обсяг обліково-аналітичних та контрольних операцій та суттєво економити на витратах;

- забезпечити безпеку інформації, захист від кібератак тощо;

– забезпечити можливість віддаленої роботи співробітників компанії, що дасть змогу знизити витрати на персонал та підвищити ефективність усіх бізнес-процесів;

– впровадити механізм контролінгу, що дасть змогу інкорпорувати модель безперервного поліпшення процесів для підвищення ефективності компанії та її подальшого розвитку.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ТОВАРИСТВІ З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ “ГЛОБАЛ БІЛД ІНЖИНІРИНГ”

2.1. Особливості цифрової трансформації обліку з наукової точки зору

Теперішній стан та перспективи розвитку професії бухгалтера в цілому залежать від базових тенденцій в розвитку економіки. Бухгалтерський облік має два шляхи у ТОВ «ГЛОБАЛ БІЛД ІНЖИНІРИНГ» можна побачити у двох основних напрямках:

1. За песимістичного прогнозу: відсутність нагальної потреби в облікових послугах та ліквідація професії бухгалтера.

2. За оптимістичного прогнозу: цифровізація економіки – це основний напрямок розвитку бухгалтерської професії на перспективу.

Радикально-песимістичний прогноз у розвитку бухгалтерської професії є дискусійним. Його прихильники переконані у логічності автоматизації більшості процесів в усіх учасниках ринку, котрий має за свою мету велику зміну в рутинних облікових процесах на впровадження сучасних інформаційних технологій.

Оптимістична точка зору, висловлюється найчастіше практиками, вони зміни в економіці за напрямом цифровізації, сприймають як беззаперечну складову професійного розвитку та зростання. Логіка висловлювань базується на тому, що завдяки інструментам цифрової економіки можна значно розширити можливості бухгалтерів, надавши, при цьому, їм значно більше компетенцій.

Справді, більшість суб'єктів господарювання трансформують систему управління, скорочуючи свій штат. Зазначені зміни спрямовані на діджиталізацію, переведенням можливих послуг у цифрову сферу.

У свою чергу науковці також ведуть дискусії щодо майбутнього в розвитку бухгалтерського обліку і в теоретичній, і у практичній площині. Першочергово, результати обговорень науковців можна звести до констатації основних тенденцій в розвитку бухгалтерського обліку, його необхідності та актуальності, та подальшого розвитку в напрямку розширення фахових компетенцій. Основні можна виділити: інформаційні технології, комунікативні навички та можливості просування облікових послуг як бізнесу в соціальних мережах, інтелектуальний аналіз. Усе вище перераховане, безумовно, потребує змін в освітній галузі. Таку ж думку висловлюють й основні стейкхолдери: роботодавці, потенційні студенти, практикуючі бухгалтери.

Тобто серед науковців в дискусійній площині, усі підтримують думку щодо розширення функцій бухгалтера. Це своєрідна аксіома, яка є основою багатоаспектності професії, наділених компетенціями суміжних професій. Це означає, що зміст бухгалтерської професії повинен якісно трансформуватись.

Якісні зміни серед облікових компетенцій є предметом дослідження багатьох міжнародних професійних бухгалтерських організацій. Зокрема варта уваги публікація компанії АССА яка носить назву «Професійні бухгалтери – майбутнє: покоління next», у якій безпосередньо навіть сама назва роботи говорить про неминучі зміни в бухгалтерській професії.

Таке дослідження було безпрецедентним за своїми масштабами проведення, тому що в ньому взяли участь близько 19 тисяч респондентів із 150 країн. І автори можуть зробити висновок, що так зване «покоління next», з одного боку ідеально підготовлене до процесу цифрових змін, з іншого – воно не передбачає заперечень до зміни професії, місця, країни за умови швидких технологічних трансформацій в економіці. Дійсно, глобалізація є прямим фактором розвитку в бухгалтерській професії. Але чи не стане вона фактором її «непізнаваності», перетворення в іншу сферу, не підготовлену до облікової практики? [4, с. 90]

Відповідь на це питання не може бути однозначною, але вона беззаперечно характеризується змістовними протилежностями: розвиток

інформаційних систем і технологій має можливість нас безперервно професійно формувати, наповнюючи новими можливостями облікову професію.

Парадокс у сучасному існуванні професії полягає у тому, що, з одного боку, в значній необхідності на ринку праці облікових спеціалістів, а з іншого – зниження її престижності серед майбутніх здобувачів освіти, падіння популярності професії. Тому посилення на середньотермінову перспективу діджитал-технологій в облікових процесах дасть можливість вивести розвиток професії бухгалтера на новий рівень.

Усе вищезазначене дає можливість стверджувати, що на сьогодні формування надто песимістичних прогнозів щодо професії бухгалтера є передчасним, але виникнення тренду змін тепер нікуди не подінеться. Усі вище наведені аргументи дають підстави та право на існування, незалежно від різновекторності висловлюваних прогнозів. Тому слід якнайшвидше формувати необхідні облікові компетенції, спричинені цифровізацією економіки.

Після детального розгляду понять «цифровізації обліку» та «цифрової трансформації обліку», можна зробити висновок, що такі поняття варто дещо розмежувати, тому, що перший термін можна вважати процесом, пов'язаним зі зміною певних елементів, а також пов'язаних із обліковою комунікацією, який йде перед цифровою трансформацією обліку як системи (рис. 2.1).

Основну особливість у процесі трансформації на ТОВ «ГЛОБАЛ БІЛД ІНЖИНІРИНГ» займає тріада «оптимізація-ефективність-еволюція», відповідання якій дасть рух перебудові та переформатуванню вже існуючої облікової системи (переведення всіх можливих інструментів у цифровий простір та комунікацію) з максимальним подальшим використанням потенціалу цифрових технологій.

Рис. 2.1. Зміст процесів діджиталізації облікової системи

Технології істотно змінили економічну галузь. Не так давно власникам бізнесу приходилось наймати бухгалтерів, які вручну записували й опрацювали облікову інформацію, витрачалось більше часу, грошей і зусиль, а також через людський фактор допускались помилки. Сьогодні діджиталізація обліку дає можливість бухгалтерам ТОВ «ГЛОБАЛ БІЛД ІНЖИНІРИНГ» швидше й точніше виконувати функціональні завдання, а також ефективніше інтерпретувати й подавати фінансову звітність. Таким чином, власники ТОВ «ГЛОБАЛ БІЛД ІНЖИНІРИНГ» можуть зосередитися на своїх стратегічних цілях і вирішувати стратегічні завдання, такі, як забезпечення ефективного управління грошовими потоками підприємства.

Однак цифровий бухгалтерський облік не повністю виключає роль бухгалтера і не применшує важливості проведення бухгалтерських процедур. Він навпаки цінує роботу бухгалтера й робить його ефективнішим.

Канцедал Н. А. у своїх наукових розробках вказує, що одним із ключових аспектів, котрі сприяють розвитку необхідних ділових навиків і успішної адаптації сучасного бухгалтера згідно вимог сучасності можна вважати вміння багатоаспектного дослідження економічної термінології, а також технічного

характеру термінології, що вважається дотичною до бухгалтерського обліку до прикладу, технічні та функціональні характеристики об'єкта, що допомагають з'ясувати, до якої групи він належить; пошуку найбільш використовуваного терміна, котрий дозволяє зрозуміти економічну сутність об'єкта та господарських процесів; постійної взаємодії з чинною нормативною базою з метою отримання підтвердження або спростування термінологічної схожості понять відповідного об'єкта обліку, формування професійного судження з приводу економічних, податкових або правових результатів його реєстрації в системі бухгалтерського обліку [2].

Водночас варто сформулювати переваги процесу діджиталізації обліку. Це економіка спільного споживання (Collaborative Consumption) або по-іншому шерінгова економіка (sharing economy). Таку назву носить економічна бізнес-модель, коли люди за допомогою цифрових технологій мають можливість обмінюватися цінностями, які вони не використовують. Результатами цифрового обліку є створені ефективні інструменти звірки, які дозволяють легко відстежувати помилки в транзакціях і опрацюванні, а також виявляти крадіжки і шахрайство.

Діджитал-облік на ТОВ «ГЛОБАЛ БІЛД ІНЖИНІРИНГ» дає змогу слухати консультації в режимі сьогоденного реального часу. Все більше й більше практикуючих бухгалтерів відмовляються від консультацій спеціалістів податкової служби й самостійно використовують можливості для надання порад підприємствам консалтинговими компаніями в режимі онлайн.

Завдяки цифровій системі обліку у ТОВ «ГЛОБАЛ БІЛД ІНЖИНІРИНГ» дані залишаються актуальними. Використовуючи доступні дані, фінансовий експерт може проаналізувати цифри і в режимі реального часу та запропонувати найпростіший і швидкий спосіб їх покращення.

Деякі бухгалтери беруть за свою роботу погодинну оплату, а деякі вимагають фіксовану плату за щоквартальні або щомісячні консультації й телефонні дзвінки, щоб дати пораду щодо вирішення проблеми бізнесу.

2.2. Загальна логіка побудови облікового процесу в умовах автоматизованої обробки даних

Подібно до логічної схеми виробничого процесу підприємства, в якому із сукупності вхідної інформації отримують готовий продукт, обліковий процес також доцільно простежувати як специфічну технологічну послідовність, а саме технологічний процес, у якому із вхідних даних за допомогою обробки та переробки одержують вихідну продукцію у формі системи інформаційних показників.

Слід зазначити, що з різних напрямів бухгалтерського обліку, а саме теорія, фінансовий облік, управлінський облік тощо фіксуються усі господарські та юридичні аспекти здійснення підприємницької діяльності. Вони здатні відобразити усі аспекти суспільних відносин, які відображаються в результаті руху об'єктів під впливом дії виробничо-господарських процесів та життєдіяльності суб'єктів господарювання. З цією метою необхідна правова доказовість бухгалтерських записів, що може бути забезпечене спостереженням, сприйняттям, вимірюванням та фіксуванням таких фактів.

За своєю природою процес бухгалтерського обліку поділяється на три етапи доказовості: первинний, вторинний та третинний. І кожній стадії доказовості властиві свої елементи та прийоми та відповідно властивості технологій обліку як процесу в цілому. Зазначені елементи на окремих етапах бухгалтерського облікового процесу науковцями детально досліджені в теорії бухгалтерського обліку. У кваліфікаційній роботі вони досліджуються як елементи предмету та об'єктів суб'єкта господарювання.

Доцільно акцентувати увагу, що базу технології облікового процесу створюють господарські операції, які ділять на три категорії: механічні, перетворювальні та творчі. Такі типи господарських операцій дають змогу модернізувати структуру облікового процесу, забезпечувати нормування праці працівників, установлювати виконавські місця, безпомилково забезпечувати організацію поділ та кооперацію роботи, формувати графіки процесів.

Сукупність операцій утворює інформаційну процедуру. Повноцінний набір інформаційних процедур формує облікову фазу обробки. Кожен процес обробки облікової інформації обирає облікове поле, в якому формулюється обліковий процес та його складові. Основними етапами процесу обліку можна виділити первинна, поточна та заключна стадії.

Організовуючи технологію облікового процесу, доцільно вирізняти технологію, яка віддзеркалює обробку інформації, та методичні правила, що формулюють весь метод обліку. Таке розуміння дуже є надзвичайно важливим у випадку використання персональних комп'ютерів, оскільки більшість облікових завдань можуть виконуватись комп'ютерним способом(табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Види робіт облікового процесу та питома вага їх можливостей цифровізації

Види робіт та загальна їх характеристика	Обсяг робіт, %,	
	виконуваних ручним способом	які піддаються цифровізації
Збирання носіїв облікової інформації (даних, показників)	18—20	45—50
Технічна обробка первинних документів, а також, логічна, юридична	15—18	95—97
Облік даних носіїв документів у системі рахунків – облікових реєстрах	25—30	100
Групування та перегрупування облікових даних, формування проміжних	15—25	100
Звітність, складання довідок, виконання покладених контрольних функцій, аналітичних та інших видів робіт логічного характеру	18—20	40—50

Використання комп'ютерних автоматизованих програм виконання облікових робіт спричинило серйозні зміни в технології, операціях, процедурах та етапах робіт, але сама структура обліку не зміниться.

У кожному окремому випадку специфікація технології облікових процесів залежить від складу об'єктів управління, наборів господарських

операцій, обробки та технічних засобів перетворення даних в суцільні системи індикаторів.

Процес бухгалтерського обліку складається з багатьох комплексних блоків, які необхідно конкретизувати та представити з точки зору технології і структури.

Склад цих блоків та об'єктів управління визначається особливостями галузевих економічних зв'язків, наприклад промисловість, сільське господарство, будівництво тощо, ієрархічних зв'язків, наприклад бригади, ділянки, цехи, ферми, підприємства, об'єднання та зв'язків інших типів.

У нашому випадку у приватного підприємства ТОВ «ГЛОБАЛ БІЛД ІНЖИНІРИНГ» процес обліку як технологічний комплекс включає три стадії: попередню (первинну), поточну (оперативну), фінальну (підсумкову). Під час кожної стадії основними об'єктами процесу організації бухгалтерського процесу є:

- облікові номенклатури;
- рух носіїв облікових номенклатур;
- носії облікових номенклатур;
- технологія процесу обліку забезпечення руху носіїв облікових номенклатур.

Першим в процесі електронного бухгалтерського обліку є первинний облік. Він дає можливість попередні спостереження та фіксації економічних фактів (явищ або процесів), вимірювання вартісними та натуральними вимірниками, внесення у носії облікової інформації.

Сприйняття та вимірювання можливі за умови, якщо об'єкти обліку вказані у формі облікових термінів. Саме тому першим об'єктом молодшої бухгалтерської організації є бухгалтерська термінологія. Організація облікових термінів включає два види роботи: відбір (або формування) та складання списків.

Оцінка та вимірювання явищ та об'єктів можливі лише за умови, що досліджувані об'єкти обліку чітко визначені у вигляді внесених облікових

номенклатур. З цієї причини облікова номенклатура являється головним об'єктом організації первинного обліку.

Формування облікових номенклатур охоплює два види робіт: це відбирання (або формування) та формування переліку.

Реєстрація облікової номенклатури здійснюється в електронному носії інформації. Це можливе за умови попереднього їх відбору.

Враховуючи на значну кількість та різноманітність первинних документів їх необхідно систематизувати. Тому можна виділити окремою проблемою організації первинного обліку, створення номенклатури первинних документів за кожною окремою досліджуваною темою.

Вимір та фіксація усіх господарських фактів відбуваються програмою в водночас з внесенням даних. Для цього, забезпечуючи організацію первинного обліку, необхідно завчасно відповідального за внесення первинних документів. Практика демонструє, що на внесення первинних даних з документів витрачається приблизно 40-60 % загального обсягу часу, а тому, на цьому етапі процесу обліку необхідно максимально знизити трудові затрати.

Забезпечення нормальної роботи первинного обліку є першочерговим принципом організації первинного обліку. Для цього лід використовувати комп'ютерну техніку, програми, відповідних інформаційних носіїв та інших технічних засобів.

Поточний облік це забезпечення реєстрації інформації первинного обліку в системі бухгалтерських рахунків — в облікових регістрах. Він є наступним етапом облікового процесу. Для його реалізації у випадку комп'ютерної обробки не витрачається значна частина часу. Тому, з огляду на важливість, комп'ютерна організація поточного обліку є важливим об'єктом.

Під поточним обліком на практиці варто розглядати обробку, реєстрацію та запис інформації первинного обліку, а саме повне перенесення інформації з документальних носіїв, в бухгалтерські регістри, групування та її перегрупування для одержання усієї необхідної підсумкової інформації.

Велика кількість бухгалтерських операцій поточного обліку дозволила

зробити умовний поділ на такі види: реєстрація та фіксація; арифметичні операції, а саме додавання, віднімання, множення, ділення, розрахунки; групування і перегрупування даних. Кожний окремий вид операцій містить у собі комплекс окремих робіт, число яких варіюється від визначених умов, і найбільше від технічних можливостей комп'ютерних програм, наявності, типу, виду техніки.

Поточний, а саме оперативний облік як складова частина всього облікового процесу показує які організаційні елементи, об'єднавши які, формує його як об'єкт організації. До таких об'єктів варто віднести усі облікові номенклатури поточного обліку, наприклад цифрову інформацію, показники, носії облікових номенклатур (облікові реєстри та документи, що їх формують на вказаному етапі облікового процесу); документообіг та забезпечення облікового процесу. [3, с. 56]

Будь-який об'єкт організації складає у собі різні види робіт, а їх сутність дає можливість відрізнити перелічені об'єкти від об'єктів організації первинного обліку, що мають ту ж назву. Тому внесені номенклатури поточного обліку є дуже важливими. Облікові реєстри є основними видами носіїв облікової інформації. Всі вони повинні бути внесені в комп'ютерну програму.

Система бухгалтерського обліку у ТОВ «ГЛОБАЛ БІЛД ІНЖИНІРИНГ» - це джерело інформації не лише про господарський стан майна, його складових елементів, а здійснює контроль за всією наявністю, рухом і використанням об'єктів майна, а й є інструментом для оцінювання ефективності підприємницької діяльності. При цьому така оцінка відбувається при узагальненні інформації на останньому етапі в електронному форматі. Цей етап процесу обліку даних дає можливість сформулювати та одержати бажану інформацію про результати роботи за місяць, квартал, півріччя, рік.

Фінальна (підсумкова) стадія процесу обліку ще іноді носить назву балансове узагальнення (звітність суб'єкта господарювання). Ця стадія є останньою ланкою процесу електронного обліку, яку можна представити як

впорядкований набір операцій з формування показників, які підбивають результати господарської діяльності суб'єкта господарювання за звітний період.

Організація фінальної стадії обліку у ТОВ «ГЛОБАЛ БІЛД ІНЖИНІРИНГ» напряду залежить від ефективно організованої первинної ланки введення даних та оперативного обліку. Формування результативних показників, забезпечення упорядкування звітних форм – це завершальний процес. Тому необхідно розуміти, що він здійснюється автоматично за короткий часовий період. За цей проміжок часу програма визначає декілька складних показники, заповнює різні форми звітності, формує аналітичні пояснення та висновки.

Варто зазначити, що складність організації кожної стадії процесу обліку проявляється ще й у необхідності генерування інформації для планування, нормування, а також бюджетування, і у інформації оперативного та статистичного обліку за звітний та попередні періоди, облікових даних, інформації первинного та оперативного обліку. [5, с. 56] Факт наявної інформації і показників дає можливість ефективно оцінити роботу суб'єкта господарювання в цілому, і зрозуміти тренди подальшого розвитку. На вказаній стадії процесу обліку під час господарської діяльності використовують не лише програмне забезпечення а також залучають працівників й інших підрозділів суб'єкта, а саме планової і фінансової служб.

Завершальна стадія обліку з'ясовує об'єкти, які повинні бути упорядковані: рух зазначених носіїв інформації, номенклатура, носії номенклатури та забезпечення бухгалтерського обліку.

Тобто, технологія господарського процесу бухгалтерського обліку в усіх випадках вказує такі об'єкти організації: номенклатуру і носії інформації, рух носіїв інформації та забезпечення облікового процесу. Варто зауважити, що при цьому досліджувані об'єкти організації використовуються на всіх трьох вказаних стадіях процесу обліку – первинній, оперативній та фінальній.

2.3. Організація бухгалтерського обліку: інформатизація та комп'ютеризація у ТОВ «ГЛОБАЛ БІЛД ІНЖИНІРИНГ»

Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» всі юридичні особи, які створені відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності та представництва іноземних підприємств, повинні вести бухгалтерський облік, котрий є обов'язковим видом обліку, згідно даних якого створюється фінансова, податкова та статистична звітність суб'єкта господарювання [1].

Бухгалтерський облік – процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім і внутрішнім користувачам для прийняття рішень [1]. Облік як одна із функцій управління обслуговує управлінський процес на підприємстві, створюючи понад 80% інформаційної бази управлінських рішень, що приймаються [2].

Саме тому правильно організований облік на кожному підприємстві – запорука ефективного ведення бізнесу. Тобто, певне інфраструктурне забезпечення: “Важливим чинником розвитку є формування ефективно діючої ринкової інфраструктури” [32, с. 11].

Одним із головних етапів системи організації бухгалтерського обліку є правильне обрання форми його ведення. Згідно з чинним законодавством кожне підприємство має змогу самостійно визначати форму ведення бухгалтерського обліку, що безпосередньо передбачається у Положеннях про облікову політику кожного суб'єкта господарювання.

Сучасна теорія та практика ведення бізнесу в Україні показує, що на сьогоднішній день ефективна організація управління бухгалтерського обліку на підприємстві неможлива без застосування комп'ютерних інформаційних технологій і ефективного їх використання та набуває все більшого значення в процесі управління підприємством [2].

Сучасне програмне забезпечення дає змогу користувачам повністю автоматизувати бухгалтерський процес, який бере початок від моменту введення даних із які отримують з первинних документів, включаючи автоматизоване формування проводок, заповнення відповідних реєстрів обліку та одночасне формування необхідних звітних форм документів. Ринок бухгалтерського програмного забезпечення насичений і українськими, і зарубіжними програмними продуктами.

Комплексна система усіх облікових реєстрів, що використовуються у діяльності підприємства у певній черговості та взаємодії для здійснення обліку називається формою ведення бухгалтерського обліку.

У практиці господарювання розрізняють форми ведення бухгалтерського обліку за наступними кваліфікаційними ознаками:

- кількість сформованих реєстрів бухгалтерського обліку, котрі використовуються, їх змістом, їх призначенням, формою та видом;
- черговість записів в облікових реєстрах;
- взаємозв'язок реєстрів систематичного та хронологічного, та синтетичного видів бухгалтерського обліку.

Формування будь-якої з форм здійснення бухгалтерського обліку відбувається у такому порядку, що з інформацією із первинних носіїв у процесі її обробки до комплексної систематизації облікової інформації під виглядом бухгалтерської звітності відбуваються багатоаспектні трансформації, кожна з яких відображається у відповідному носії [1].

Більшість користувачів надають перевагу все ж таки українським програмним продуктам. Тому що вони більш пристосовані до вимог законодавства а також економічних особливостей України, а також вартість придбання й обслуговування їх доступніша ніж іноземних.

До найпоширеніших програм автоматизації бухгалтерського обліку можна віднести: Парус, Акцент, 1С:Бухгалтерія, Галактика, Fin expert, Бест, Sap, Фінанси без проблем і багато інших.

Безперечним лідером за популярністю та тиражем продажів до початку військового вторгнення росії в Україну були програмні продукти фірми «1С». Компанія поставляла ряд типових рішень (конфігурацій) для українського ринку [3]. Проте на сьогоднішній день, у зв'язку з країною розробником програми від неї відмовились.

У 2019 році на ринок України вийшла нова лінійка інноваційних програмних продуктів, яка носить назву BAS (Business Automation Software) призначених для корпоративного ринку, вона на сьогодні представлена різними конфігураціями:

- BAS ERP – Комплексне рішення, що призначене для автоматизації багатoproфільних підприємств з різними видами діяльності;
- BAS Управління холдингом – Продукт CRM-класу, що розроблений для автоматизації планування та обліку, контролю ефективності холдингів;
- BAS Медицина. Лікарня – програма, призначена для автоматизації медичних закладів;
- BAS Комплексне управління підприємством – Програмне рішення, яке дозволяє створити єдину інформаційну систему для управління різними аспектами діяльності підприємств малого та середнього бізнесу;
- BAS Документообіг КОРП – призначене для суб'єктів господарювання, які користуються в своїй діяльності великою кількістю документів;
- BAS Управління торгівлею – програма, що розроблена для дистрибуції, гуртової та роздрібною торгівлі, автоматизації торгового підприємства;
- BAS Роздрібна торгівля – програма котра необхідна для автоматизації роздрібною торгівлі;
- BAS Бухгалтерія. ПРОФ – програма для автоматизації бухгалтерського та податкового обліку;
- BAS Бухгалтерія. КОРП – програма яка необхідна для кадрового обліку та розрахунку заробітної плати, автоматизації бухгалтерського та податкового обліку,;

- BAS Малий бізнес – програма для автоматизації малого бізнесу (торгівля, послуги, виробництво);
- BAS Медицина. Поліклініка – програма для автоматизації діяльності поліклініки.

Варто вказати, про те конфігурації BAS (БАС) Бухгалтерія та 1С:Підприємство 8 Бухгалтерія для України (редакція 2.0) – це майже ідентичні однакові. Але 1С:Підприємство у зв'язку з тим, що програма розроблена країною-агресором не використовується на території України.

Але незважаючи на всі переваги жодна комп'ютерна програма не замінить досвідченого, професійного бухгалтера, проте дозволить зекономити його час і сили на ручний розрахунок автоматизації рутинних операцій, пришвидшити пошук арифметичних помилок в обліку і звітності, оцінити поточний фінансовий стан суб'єкта господарювання та його перспективи

Зазначене й розкриває різноманітність номенклатури облікових реєстрів – тобто носіїв інформації конкретної форми, які поетапно структуровані відповідно до економічного групування інформації щодо активів, капіталу і зобов'язань підприємства.

Форми ведення бухгалтерського обліку зобов'язані відповідати ряду таких вимог:

- створювати належні умови, для того щоб поєднувати інформацію синтетичного та аналітичного обліку;
- бути ощадливою, а якщо конкретніше, то витрати на процес бухгалтерського обліку із вживанням певної форми ведення бухгалтерського обліку не повинні бути вищими ніж їх необхідність;
- поетапно забезпечувати надійність, реальність та повноту подачі в бухгалтерських реєстрах кругообігу активів;
- групування записів в реєстрах бухгалтерського обліку повинно створювати належні умови для того, щоб одержати інформацію за всіма показниками, котрі передбачені формами звітності, а саме упередження реалізації додаткових вибірок або безпосереднього звернення до

первинних документів;

- своєчасно формувати базу для проведення економічного аналізу господарської діяльності суб'єкта господарювання.

Варто зауважити те, що підприємств слід використовувати обрану ним форму ведення бухгалтерського обліку протягом певного часового періоду, але не менше одного року. Коли у керівництва підприємства буде необхідність змінити форму ведення бухгалтерського обліку, тоді така необхідність у вигляді інформації про це обов'язково повинна бути відображена у Положенні про облікову політику суб'єкта господарювання.

Також на практиці розрізняють два класи форм здійснення бухгалтерського обліку залежно від носіїв реєстрів бухгалтерського обліку: комп'ютерну та паперову.

Проте в сучасних умовах зміна форми ведення бухгалтерського обліку веде також до трансформації організації роботи облікової служби. Так, постійне використання комп'ютерної форми ведення бухгалтерського обліку дає можливість змінити акцент на контрольні функції працівників облікової служби.

Для постійного забезпечення надання необхідної облікової інформації з метою ефективного здійснення управління суб'єктом господарювання, необхідною є організація бухгалтерського обліку. Неможливо досягти ефективного ведення бізнесу без організації бухгалтерського обліку.

Отже, «організація бухгалтерського обліку – це політика власників засобів виробництва щодо ведення бухгалтерського обліку на підприємстві, зміст якої різний в суспільно-економічних формаціях. Вона передбачає налагодження системи бухгалтерського обліку певного суб'єкта господарювання для забезпечення формування і надання облікової інформації відповідним користувачам» [61, с. 12].

Суб'єктами процесу організації бухгалтерського обліку на рівні господарства є його власник, управлінський персонал та головний бухгалтер.

Відповідно до чинного законодавства «відповідальність за організацію

бухгалтерського обліку та повноцінне забезпечення реєстрації усіх фактів здійснення господарських операцій, що підтверджено первинними документами, збереження опрацьованих документів, реєстрів і звітності протягом встановленого терміну, проте, не менше ніж трьох попередніх років, несе власник, або власники якщо їх більше чи уповноважений власником орган, котрий є керівником підприємства згідно законодавства та установчих документів».

Наказ про облікову політику на підприємстві ТОВ «ГЛОБАЛ БІЛД ІНЖИНІРИНГ» сформовано відповідно до положень Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», положень (стандартів) бухгалтерського обліку, що мають чинність на території України, інструкцій, методичних рекомендацій та інших нормативних документів, які забезпечують порядок здійснення бухгалтерського обліку, складання та подачі фінансової звітності і Статуту підприємства.

Організація бухгалтерського обліку на підприємстві передбачає вибір форми організації обліку на підприємстві. Закон України про бухгалтерський облік містить чотири форми організації бухгалтерського обліку, а саме: по-перше – «введення до штату підприємства посади бухгалтера або створення бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером»; по-друге – «користування послугами спеціаліста з бухгалтерського обліку, зареєстрованого як підприємець, який здійснює підприємницьку діяльність без створення юридичної особи» [61, с. 25]; по-третє – «ведення на договірних засадах бухгалтерського обліку централізованою бухгалтерією або аудиторською фірмою» [61, с. 25]; по-четверте – «самостійне ведення бухгалтерського обліку та складання звітності безпосередньо власником або керівником підприємства» [61, с. 25].

Висновки до розділу 2

1. У ТОВ «ГЛОБАЛ БІЛД ІНЖИНІРИНГ» для забезпечення ведення бухгалтерського обліку встановлена чітка форма організації бухгалтерського обліку, а саме: бухгалтерський облік здійснюється бухгалтерською службою підприємства – це спеціальний підрозділ або окремий відділ, який займається веденням бухгалтерського обліку і складанням бухгалтерської звітності.

2. Бухгалтерська служба є самостійним окремим структурним підрозділом підприємства, яку очолює головний бухгалтер. Кількісний та якісний склад бухгалтерів зазначається у штатному розписі.

3. Права та обов'язки посади головного бухгалтера затверджені наказом про облікову політику і посадовою інструкцією.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ В УМОВАХ КОМПЛЕКСНОЇ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ОБРОБКИ ОБЛІКОВИХ ДАНИХ

3.1 Сучасні тенденції та проблеми цифровізації економіки

Цифровізація обліку є логічним продовженням еволюції бухгалтерського обліку на підприємстві. Коли настав момент, що бухгалтерський облік перестав задовольняти потреби зовнішніх та внутрішніх користувачів в оперативній інформації, виникла необхідність ведення його за допомогою застосування комп'ютерних систем і технологій. На думку окремих науковців, підприємства отримують економічний ефект використовуючи сучасні цифровізовані інформаційні системи управління, головним чином, за рахунок можливості контролю за господарськими процесами в режимі онлайн. Зокрема, при плануванні діяльності економічний ефект виникає за рахунок скорочення обсягів страхових запасів, зниження обсягів недоотриманих матеріальних ресурсів та скорочення можливих обсягів недовиконання плану виробництва. Тому, основний ефект від використання цифровізованих інформаційних систем є у своєчасному уникненні негативних проявів економічних загроз.

Н. А. Букало вказує, що, враховуючи широкомасштабний розвиток засобів інформаційних технологій, законодавчо-нормативних змін, на підприємствах України постають проблеми підготовки спеціалістів з обліку й аудиту, додаткових витрат внаслідок придбання нового програмного забезпечення, витрат на навчання персоналу [2, с. 58].

Л. В. Петіна вказує, що проведення обліково-аналітичних та контрольних заходів є дуже ефективним та пояснює, що їх такі заходи можна досягти тільки за умови підвищення їх оперативності – а саме, наближення цифровізації до процесу виробництва, наприклад проведення їх безпосередньо в усіх підрозділах, ці речі дозволять своєчасно приймати регулюючі

управлінські рішення, напряду втручатися в хід виробництва та реалізації. Серед можливостей покращення обліково-аналітичної роботи на виробництві є його цифровізація за допомогою використання сучасної комп'ютерної техніки.

Можна підсумувати, що організація обліково-аналітичних процедур одержання інформації повинна бути основою формування інформаційного забезпечення управління підприємства, і дозволить керівництву правильно та й оперативно обробляти управлінські рішення.

Хоча, Т. В. Пономарьова [4, с. 27] зауважує, що актуальність проблеми цифровізації обліку напряду залежить не від неточності програмного забезпечення, а від складності облікових процедур.

Усі підприємства, незалежно від того, чим займається підприємство, оперативним обліком: складає таблиці, акумулює події, формує різні звіти, розраховує показники робочої продуктивності. У зв'язку зі збільшенням впливу цифрової економіки виникає необхідність цифровізації такого роду рутинних операцій за допомогою програм, які, можна розділити на декілька груп, що одночасно можуть бути і етапами цифровізації:

- електронні таблиці ручного введення;
- ЕКР-системи, в межах яких застосовується блок з ведення обліку
- комп'ютерні програми, написані власними силами;
- програми бухгалтерського обліку, де є можливість ведення них різних видів бухгалтерського обліку;
- вузькопрофільні програми для різних видів обліку;

Ускладнення застосування цифровізації обліку найперше пояснюється тим, що підприємства не завжди чітко собі уявляють, навіщо їм потрібна така система. І в наслідок, цілі впровадження, не взаємопов'язані зі стратегічними цілями, а також недостатньо формалізовані. Якщо проаналізувати типові цілі, які ставить перед собою підприємство при прийнятті рішення про впровадження системи, то ми побачимо, що це, як правило, такі:

- цифровізація обліку;
- формування єдиного інформаційного простору;

- цифровізація документообігу;
- управління запасами сировини та готовою продукцією;
- управління бухгалтерією та фінансами;
- управління та відстеження виробництва і постачання і т. д.

Спершу, як правило, підприємство починає вести облік і формувати звітність в Excel. Цей вибір обумовлений поширенням даної програми, також достатньо великим набором інструментів та функцій для побудови звітів. Excel на найпершому етапі цифровізації діяльності підприємства достатньо зручний. Проте, з розвитком підприємства відчутна необхідність у більш складній системі бухгалтерського обліку, в якій бере участь велика кількість людей. Напівавтоматизована система, із застосуванням електронних таблиць Excel, вже не відповідає усім запитам підприємства, так як вона стає гальмом у зв'язку з різко збільшеною кількістю фінансових операцій і не дає можливості оперативно та чітко отримувати необхідні звіти. Після зростання кількості операцій безліч підприємств намагаються поєднати дані бухгалтерського обліку разом з управлінськими. Так зазвичай пов'язано з появою додаткових проблем з обслуговування та підтримки системи в робочому стані. Першочергово важкість полягає в об'єднанні даних різних видів обліку. І тоді постає питання про альтернативні способи подальшої цифровізації управлінського обліку. При створенні програмного продукту для цифровізації обліку власними силами успіх в першу чергу залежить напряду від кваліфікації фахівців. Якщо підприємство є середнім бізнесом, то цього виявляється цілком достатньо, щоб абсолютно повністю задовольнити потреби керівництва. Крім того, фахівці за необхідності цілком можуть самостійно змінити структуру системи у зв'язку із переформуванням в самому підприємстві або напрямках його діяльності.

Альтернативою для цього етапу є придбання окремого спеціалізованого програмного продукту. Впровадження можна робити самостійно або можна замовити у постачальника програмного забезпечення. Якщо прийнято рішення купляти цифровізацію у спеціалізованої організації, тоді слід

приготуватися до несення додаткових грошових витрат, тому що якісна цифровізація не може обійтися дешево, тому що вона займає багато часу і вимагає кваліфікованих і досвідчених фахівців.

Спеціалізовані програми, котрі були розроблені під конкретні вимоги замовника-об'єкта цифровізації, мають пряме призначення для ведення обліку і найбільш підходять для суб'єктів господарювання, а саме: на базі конкретно розробленої платформи розробляється унікальна модель. Впровадження ЕКР-системи досить довготривале і матеріально затратний процес, який при вдалому впровадженні дозволяє автоматизувати не тільки ведення обліку, а й цифровізацію процесу управління. Проте, керівництво підприємств не завжди приймає рішення щодо впровадження даних систем, тому що існують деякі обмеження, а саме: занадто висока ціна програмного продукту, послуг з впровадження або висока ймовірність невдалого впровадження.

Для ефективного проведення процесу цифровізації, слід в першочергово добре уявляти собі, що таке – саме цифровізований бухгалтерський облік. Все здається просто, однак таке визначення питання здається дещо варійованим, існує думка, що цифровізований бухгалтерський облік – це коли бухгалтерський облік ведеться на комп'ютері. Слід усвідомлювати, що впровадження бухгалтерської програми є ефективним лише тоді, коли наслідком є поліпшення якості ведення обліку діяльності суб'єкта господарювання та підвищення ефективності. Це може набувати форм як:

- зменшенню кількості облікових помилок;
- систематизації інформації бухгалтерського обліку;
- зростанні економічності бухгалтерського обліку
- зростання кількості інформації, яка надходить з бухгалтерського обліку;
- зростанні оперативності бухгалтерського обліку

За умови, що покращення не відбулося, тоді цифровізація обліку безперспективна – вона не зможе привести кінцевого результату, а сам по собі перехід від заповнення паперових форм усіх журналів-ордерів до комп'ютерного набору покращанням не можна назвати. Таку ситуацію слід

вірніше називати псевдоавтоматизацією. За умови, коли визначені цілі цифровізації, її масштаб і порядок, обрана та придбана оптимальна для підприємства програма, зроблена постановка задачі, і вирішені технічні питання, можна приступати до роботи з бухгалтерською програмою.

Всі добре відомі програми цифровізації бухгалтерського обліку (і для великих і для малих) мають аналогічний набір змінних частин, тому вірний процес налаштування різних бухгалтерських програм можна проводити у хронологічному порядку:

1. Налаштування спершу плану рахунків відповідно до особливостей підприємства та галузі, проведеною оптимізацією обліку та формулюванням завдання.

2. Налаштування типових бухгалтерських проводок враховуючи особливості підприємства, проведеною оптимізацією бухгалтерського обліку та формулюванням завдання.

3. Налаштування внесення усіх форм первинних документів відповідно до особливостей підприємства і галузі та проведеною оптимізацією бухгалтерського обліку та постановкою завдання.

4. Коригування форм бухгалтерської звітності та бухгалтерських розрахунків з бюджетом відповідно до особливостей підприємства та галузі, здійсненою оптимізацією бухгалтерського обліку та формулюванню завдання (при правильно створеній цифровізації обліку сформована щоквартальна звітність зобов'язана обов'язково складатися автоматично).

Коли бухгалтерська програма налаштована, можна починати роботу, але важливо мати розуміння, що життя не стоїть на місці відбудеться один з двох фактів (або обидва разом):

- має зміни характер господарської діяльності суб'єкта господарювання, і доведеться переналаштовувати план рахунків, готові форми первинної документації або автоматичні бухгалтерські проведення за основними господарськими операціями;
- мають зміни готові форми бухгалтерської звітності та розрахунків з

державним бюджетом, і потрібно буде здійснювати переналаштування вказаних форм.

Варто зауважити, що основна частина фірм-виробників програмних продуктів уважно слідкує за зміною форм звітності яка подається та своєчасно водночас пропонують користувачам які придбали їх програми нові форми, проте, тим не менш, навіть нову відредаговану форму на практиці інколи приходиться доналаштовувати враховуючи специфіку плану рахунків і типових проводок на кожному підприємстві.

Сьогодні ведеться багато суперечок про актуальність певного підходу для цифровізації підприємств. Але найбільш грамотним і правильним підходом буде вважатися так званий «західний». За основу такого підходу можна взяти таке твердження: «цифровізація процесів підприємства повинна бути ефективною і впливати зі стратегії процвітання підприємства». Іншими словами, слід автоматизувати ті завдання, які можуть сприяти досягненню мети підприємства. При цьому будь-яка задача цифровізації буде оцінена з позиції «Ефективність/Ціна». Даний підхід дійсно називають правильним, навіть майже ідеальним.

Суть підходу полягає в наступному:

1. Виходячи зі стратегії і цілей підприємства, виділяються ділянки обліку, що потребують якісного поліпшення.
2. Для будь-якої ділянки обліку ставиться окреме завдання цифровізації, що дає змогу підвищити ефективність.
3. Можливий ефект від завдань цифровізації обліку оцінюється заздалегідь і зазвичай порівнюється з витратами на їх впровадження.
4. Цифровізація та реорганізація обліку підприємства.

Однак для ефективного підходу до цифровізації усіх бізнес-процесів підприємств необхідно враховувати наступні факти:

- нерозвиненість інформаційно-технічної інфраструктури;
- відсутність чітких методик планування ресурсів і діяльності;
- досить низька кваліфікація персоналу у сфері управління, можлива

- відсутність грамотності в управлінні з використанням інформаційних технологій;
- завдання цифровізації управління вирішені окремими локальними завданнями, які розвивати часто нікому.

3.2 Перспективи ІТ - модернізації бухгалтерського обліку

В сучасному світі теорія і практика бухгалтерського обліку а також професія бухгалтера постійно розвиваються і змінюються згідно сучасних умов та відбувається інтеграції з ІТ-технологіями. Бухгалтери, як постійні представники професії повинні володіти інструментами бухгалтерського обліку та компетенціями, щоб залишатись конкурентними в цифровому суспільно-економічному середовищі. Бухгалтерські, фінансові послуги, включаючи бухгалтерський облік, у майбутньому продовжать розвиватися і ставатимуть постійно все більш залежними від ІТ- технологій, підтвердження цьому політика керівництва нашої держави [10]. Тому, що Україна приєдналася до Програми Європейського Союзу Interoperability Solutions for European Public Administrations 2 (ISA), проєктів e-CODEX, e-Invoicing, і ще до ініціативи Single Digital Gateway [11].

Головним викликом що стимулюватиме електронне врядування в Україні є забезпечення сукупності електронної взаємодії державних інформаційних ресурсів та розвиток інтероперабельності.

Інформація на сьогоднішній день є головним джерелом конкурентоспроможності. Опис, акумуляція, зберігання та обробка інформаційних даних дає можливість отримувати необхідну інформацію для використання в економічних процесах. Проте постійне використання цифрового мислення не акумулюється лише на нових технологіях. Більшу цінність та пріоритетність має здатність кваліфікованого фахівця оцінювати, синтезувати аналітичні висновки і обробляти стратегічні пропозиції. Зважаючи на це, ефективним має можливість стати якраз поєднання новацій

технологічного та інформаційного характеру (штучний інтелект, блокчейн, BigData) та облікових компетентностей.

Сучасний розвиток бухгалтерського обліку під час цифровізації суспільно-економічних відносин в основному пов'язаний із впровадженням ІТ-технологій та інструментів, котрі спрямовані на усунення недоліків діючої контрольно-аналітичної та облікової системи. Намагаючись підвищити зрозумілість, релевантність та лаконічність інформаційного забезпечення управління стає першим пріоритетом та водночас рушійною силою під час створення ефективного бухгалтерського підрозділу, у якому чітко розуміють управлінські стратегії та цілі, а кожне поставлене завдання виконують через можливість подолання надмірно тривалих чи необов'язкових важких процедур з помилковими або некорисливими результатами.

Актуальність процедури цифрової трансформації бухгалтерського обліку в найближчому майбутньому тільки зростатиме, тому що застосування ІТ-новацій дає можливість вирішувати нові складні завдання, модернізувати систему обробки та передачі економічної інформації, дає можливість зростанню ефективності облікових процесів. До класичних функцій ведення бухгалтерського обліку та формування звітності додається велика необхідність об'єднання процесів управління та ІТ-сервісів. В результаті, якість інформаційного забезпечення окремих підрозділів і користувачів підвищиться, об'єднаних у єдину цифрову платформу.

Відбувається не лише перетворення даних з паперового варіанту в цифровий, а сприяється обробка, пошук, контроль помилок і порівнянності, синтез звітності, резервне копіювання за допомогою ІТ-інструментарію, візуалізація процесів і їх результатів,.

Саме тому, ІТ-модернізація бухгалтерського обліку згідно з вимогами інформаційної економіки повинна складатися з програмного, організаційного, інформаційного, та методичного компоненту. Ці компоненти є основним інформаційними системами, котрі інтегрувалися навколо web-системи та також між собою. Масштабована та міцна інформаційно-аналітична система

дає можливість підтримати та автоматизувати процеси керування усіх складових діяльності підприємства.

Розвиток цифрових сервісів в якісному аспекті в бухгалтерському обліку має за мету не лише мінімізацію людського фактору в прийнятті рішень, але й вчасне одержання якісної інформації про економічні процеси. Зважаючи на вище вказане, цифровізація – це технологічний інструмент створення, реалізації а також користування усіма перевагами облікової системи, яка технічно підсилюються ІТ-технологіями.

Дати можливість створити високий рівень продуктивної діяльності об'єкта здатна добре налагоджена централізована ІТ-система управління процесами. Деякі державні суб'єкти господарювання, аналогічно з приватними активно впроваджують комплексні рішення по автоматизації бізнес-процесів із допомогою сучасних ERP-систем. Такі суб'єкти господарювання є прикладом вірного функціонування і нового етапу в модернізації внутрішньої ІТ-інфраструктури: вчасного переходу від автоматизованих до комплексних систем управління.

Помітні наслідки цифровізації бухгалтерського обліку будуть при умові об'єднання нових концепцій обробки та передачі інформації:

- бухгалтерський облік господарських операцій в режимі реального часу (RTA);
- обмін електронними даними – від первинних документів до сформованих звітних (EDI);
- розширена мова фінансової, управлінської, податкової звітності різних сфер бізнесу (XBRL);
- «хмарні технології» обчислення, облікові операції, котрі мають за основу хмари;
- штучний інтелект (AI) – модернізація математичного моделювання сучасними технологічними інноваціями (наприклад оцінка запасів на складах за допомогою дронів, що керуються програмно);

- BigData – використання у щоденних розрахунках щоб підвищити ефективність, точність та швидкість;

- блокчейн – систематизація і ефективний контроль;

- м'які цифрові інфраструктури (інфраструктура ідентифікації та довіри, інфраструктура відкритих даних, інфраструктура інтероперабельності, інфраструктура електронних розрахунків та транзакцій, інфраструктура електронної комерції та онлайн-взаємодії суб'єктів бізнесу).

Синергетичний потенціал соціальних, хмарних технологій, мобільних, технологій аналізу даних, Інтернету речей об'єднавшись в єдину сукупність має можливість привести до трансформаційних змін в бухгалтерському обліку, значно зміцнити його ефективність та економічну цінність для процесів управління.

Безліч світових лідерів «цифрового» ринку, серед яких IBM, Intel, Cisco, Oracle, SAP, Ericsson, Deloitte, MasterCard, Kyivstar, Vodafone, Lifecell, International Data Corporation), національні консультанти та експерти, що були підтримані Міністерством економічного розвитку та торгівлі та ГО «ХайТек Офіс», запропонували та оприлюднили «Цифровий порядок денний України 2020», - це документ, котрий встановлює першочергові сфери, ключові політики, ініціативи та проекти «цифровізації» України на найближчі 3 роки [12].

Ефективна ІТ-модернізація бухгалтерського обліку дасть нові, більш сучасні формати ефективного управління. Проект ІТ- модернізації – це новітній комплекс взаємопов'язаних заходів, котрі узгоджені по часі, використанням необхідних фінансових, матеріально-технічних, людських, інформаційних та інших ресурсів та беруть за мету створення інформаційних систем і засобів інформатизації та цифровізації інформаційних ресурсів, котрі відповідають усім необхідним технічним умовам і показникам якості.

Цифровий бухгалтерський облік не має державного законодавчо забезпеченого визначення, а лише відноситься до змін в бухгалтерському обліку за допомогою обчислювальних і мережевих технологій. Бухгалтерський

облік повинен долучити в свою теорію і практику нову термінологію, серед нових термінів: спеціалізоване програмне забезпечення для бухгалтерського обліку, бази даних і сховища даних, патч-карти та мейнфрейми персональні комп'ютери та продуктивність, системи планування ресурсів підприємства (ERP), локальні мережі (LAN) та широкосмугові мережі (WAN) – для введення даних, зберігання інформації, кінцевих звітів, вдосконалення механізмів обробки, аудиторських висновків, внутрішніх контролів,.

Замість традиційних засобів та інструментів трансформаційні ініціативи передбачають використовувати цифрові. Різні науковців в різних джерелах озвучують різноманітну термінологію: діджиталізація, цифровізація або інформатизація, а у деяких випадках застосовують термін digital що означає цифровий та діджитальний.

Інформаційна технологія – це цілеспрямована цілісна сукупність інформаційних процесів за допомогою використання засобів обчислювальної техніки, котрі дозволяють одержати високу швидкість обробки даних, координація даних, швидкий пошук інформації, доступ до джерел інформації незважаючи на місце їх розташування.

Виходячи з вище наведено термін процес цифровізації (діджиталізації) бухгалтерського обліку пропонується сформулювати як:

- трансформацію облікових процесів за допомогою сучасних економічних, організаційно-управлінських, інституційних нововведень;
- ІТ-модернізацію електронно-цифровими пристроями, засобами, системами електронно-комунікаційного обміну для інтегральної взаємодії віртуального та фізичного, створення кіберфізичного простору в межах системи бухгалтерського обліку.

Тому що кінцева мета ІТ-модернізації не просто цифровізація обліку, по-факту, перенесення усіх контрольних-облікових процесів на підприємстві в електронний формат, а повноцінне створення СМАРТ-обліку, «науково розумного» обліку господарських операцій з такими інструментами контролю та управління суб'єктом господарювання, котрі будуть ефективними а також

повною автоматизацією всіх сторін і сфер діяльності суб'єктів господарювання, організації та установ.

Таблиця 3.1

Етапи ІТ-трансформації бухгалтерського обліку

Етапи робіт	Зміст заходів
Підготовчий	Формулювання мети Встановлення завдань, ролей, повноважень Оцінка масштабів і обмежень щодо впровадження: Ранжування вимог споживачів Підготовка інформаційних систем Підготовка електронно-цифрових пристроїв
Впровадження	Вдосконалення організаційної структури Вдосконалення документообігу Раціоналізація взаємодій Розробка протоколів і стандартів обліку Підвищення прозорості і керованості Оперативне коригування відхилень і окремих елементів Перевірка на можливість реалізації
Використання	Раціоналізація облікових процесів Захист інформації в просторі і часі Ідентифікація та аутентифікація Встановлення права доступу, що необхідні для виконання службових обов'язків Розподіл ролей і відповідальності, щоб одна людина не могла порушити критично важливий для організації процес або створити пролом у захисті навмисно чи ненавмисно Протоколювання й оперативний аудит Узгодження майбутніх трансформацій

Згідно таблиці 3.1 нами запропоновано конкретний перелік необхідних заходів згідно з етапами ІТ-трансформації бухгалтерського обліку.

Перший або підготовчий етап дає можливість встановити конкретну мету та місцеві завдання, оцінити масштаби а також обмеження з приводу впровадження, такі обмеження технологічні в першу чергу. Впровадження в діяльність підприємства потребує корегування самої структури, м, інформаційних потоків між підрозділами.

Другий етап або етап впровадження має за мету одержання синергетичного ефекту від процесу вдосконалення організаційної структури а також документообігу, конкретизацію взаємодій в бухгалтерській системі з подальшою деталізацією протоколів і стандартів обліку. За таких умов підвищується керованість, прозорість, забезпечується оперативне коригування відхилень і конкретних елементів за процесу реалізації проекту ІТ-модернізації.

Третій етап або етап використання вирізняється поєднанням водночас професійних аспектів обліку та ІТ-інфраструктури, виділяє перспективи у вирішенні проблем шахрайства та махінацій, не вірне подання інформації з приводу економічної реальності, задоволення інтересів окремих користувачів у якісній інформації з приводу внутрішніх і зовнішніх процесів підприємства.

Використання технологічних ІТ-іновацій в процесі ведення бухгалтерського обліку змінює процес його організації, а також підвищує рівень професійних компетенцій і відповідальності працівників, дає системі інформаційного забезпечення вийти на якісно новий рівень безпеки, прозорості, оперативності. До прикладу, крадіжки активів є можливість попередити за допомогою вдосконалення документування, інформаційна технологія блокчейн дає можливість координації інформації учасниками до приєднання у блок та запобігає її перекрученню, а також і виведенням інвентаризації на новий, оперативніший та якісний рівень.

Мають обмеження для застосування ІТ-інструментарію оцінка та калькулювання. Тому, що питання, котрі вимагають окремого судження професіонала або аудитора та будуть вимагати пильної уваги. Також аналітичний та технологічний ІТ інструментарій надаватимуть можливості пришвидшення здійснення облікових процедур, зробить швидшим документування та обробку окремих господарських операцій, дасть можливість забезпечити оперативний внутрішній контроль.

Особливої важливості набуває застосування ІТ-іновацій для покращення документообігу.

Проводячи ІТ-модернізацію облікових процедур, завдяки їй вирішуються такі завдання: максимально доступ та видача інформації (обмін електронними даними – від первинних до звітних); скорочення інтервалу між отриманням інформації та її занесенням в базу даних (BigData); збір, угруповання і впорядкування інформаційних потоків (бухгалтерський облік господарських операцій в режимі реального часу); зниження ризиків появи помилок в бухгалтерському обліку та в процесах прийняття рішень, це дає можливість підприємству уникати перекручення інформації в бухгалтерському обліку; формування звітів автоматично; переведення всіх рівнів обліку щоб створити єдину інформаційну базу (управлінської, розширена мова фінансової, податкової звітності різних сфер бізнесу); забезпечення діючого оперативного контролю.

Безліч переваг при веденні бухгалтерського обліку за допомогою ІТ-технологій тісно пов'язані з прискоренням, формалізацією, здешевленням. Тому, блокчейн в бухгалтерському обліку а також при складанні бухгалтерської звітності ефективно підвищує безпеку зберігання даних і дає технічне підтвердження проведених транзакцій. Технологію блокчейну комплексний контроль щодо проведенням фінансових операцій за правильної синхронізації даних та за допомогою забезпеченням захисту від понесених навмисних і ненавмисних втрат та підмін, виводять на технологічно новий рівень. Перетворення системи бухгалтерського обліку здолає існуючу проблему обмеженої прозорості. Цільові завдання полягають у прискоренні облікових процесів, модернізації, удосконаленні навичок і практик ІТ-модернізованого бухгалтерського обліку за інтенсифікації бізнес-діяльності. Загрози, котрі представлені небезпекою зростанням кіберзлочинності коли збільшується кількість інформаційних систем, що користуються персональними даними, а також поганою узгодженістю у виборі ідентифікаторів, алгоритмів та протоколів електронної ідентифікації та автентифікації, нестачі адекватної верифікації уточнюючих даних,

застосування у системах реєстрації та контролю доступу до інформаційних систем, котрі абсолютно технологічно несумісних механізмів.

Тому, в бухгалтерському обліку варто використовувати передові системи інформаційної безпеки на етапах діяльності. Розроблення інтегрованої інформаційної контрольно-облікової системи за допомогою технологічних ІТ-ризиків дасть можливість розвитку цифрових компетенцій, і буде рушійною силою цифрової економіки, дасть розвиток переходу до шостого технологічного укладу економіки, за умови, коли знання, навички, таланти, таланти, досвід, таланти, інтелект людей буде найбільшою цінністю.

Згідно тенденціям міжнародного ринку електронної комерції та послуг при ІТ-модернізації облікових практик дасть. Можливість забезпечуватися використанням архітектурного підходу при описі процесів всередині підприємства і узгодження колективних процесів, підпроектів і проектів, котрі впроваджуються на основі агрегації узагальнених облікових процесів починаючи від складання первинної документації до комплексного формування показників звітності з врахуванням всіх складових, а це каталоги, реєстри, механізми.

Управлінська модель процесу цифровізації бухгалтерського обліку укомплектується аналізом ситуації, включаючи проведення незалежного дослідження з приводу наявності цифрових навичок у працівників обліково-аналітичного та контрольно-управлінського сектору, а також визначення чинників впливу на розвиток цифрових навичок, на визначення першочергових перешкод для користування цифровими технологіями. Виділяються найголовніші виклики і «дерево» проблем, реагування на які та їх вирішення базується в рамках напряму. Створення надійної, достовірної і масштабованої цифрової системи бухгалтерського обліку є можливим за умови узагальненої оцінки можливостей, стану, і недоліків існуючої на субекті господарювання інформаційно-облікової інфраструктури згідно вимог та планів керівництва (перший етап), оцінки майбутніх можливостей для зростання бізнесу і процесів комунікації в компанії (другий етап),

удосконалення діючих систем за наявності повного обсягу даних про існуючий стан серверного та мережевого обладнання (третьої етап).

За таких умов набір інструментів можна відкоректувати в залежності від важкості операції та існуючих початкових позицій. А саме, комплексний підхід до цифровізації обліку повинен складатися: SWOT-аналіз можливостей для покращення цифровізації обліку, гармонізації організаційної структури бухгалтерії, господарського планування цифровізації обліково-аналітичної і контрольної діяльності, пошук та визначення наявних і потенційних напрямів для здійснення цифровізації, контроль за покращенням якості облікових робіт. Комплексний механізм цифровізації бухгалтерського обліку має можливість бути синергетичним поєднанням таких складових елементів:

- запровадження та об'єднання в суцільний кіберфізичний простір цифрових рішень;
- створення сприятливого середовища;
- політики модернізації бухгалтерського обліку;
- розширення цифрової інфраструктури;
- інтеграція внутрішніх процесів та зовнішньої платформи.

Комплексний підхід до цифровізації обліку повинен складатися з переліку цифрових навичок та компетенцій бухгалтера, доступу до сучасних ІТ-технологій.

Віртуалізація, повне розповсюдження інфраструктурних ІТ-систем, «цифровізація» господарсько-економічних відносин, можливість віддаленого доступу до робочого місця це головні тенденції на світовому ринку праці.

Зважаючи на це сучасні виклики вимагають від бухгалтера водночас і мобілізації своїх творчих можливостей, і комплексного бачення інформаційних та комунікаційних технологій. Розвиток цифрових компетенцій починає бути однією з основних вимог до персоналу. «Цифрова» компетентність бухгалтера формується з поєднання окремих навичок та вмінь (таблиця 3.2).

Ефективна організація «цифрового» робочого місця бухгалтера зобов'язує власників належно організувати його, забезпечити користування та управління, тому що воно повинно відповідати змісту та характеру роботи. Це повинно бути не лише устаткування, необхідні матеріали та техніка, а інформаційно-технічне та комунікаційне забезпечення ефективної діяльності бухгалтерів, створення для них найбільш сприятливих та ефективних умов праці.

Таблиця 3.2

Вимоги до цифрових компетенцій бухгалтера

	Вимоги	Зміст
1	Інформаційна грамотність	Вміння використовувати сервіси реального часу на основі віртуальних помічників. Вміння ідентифікувати бізнес-процеси, фільтрувати дані, інформацію та цифровий контент. Вміння оцінювати дані, інформацію та цифровий контент. Здатність використовувати розумні пристрої на основі інтелектуальних моделей і нейронних мереж.
2	Комунікація та взаємодія	Вміння спілкуватися через використання цифрових технологій. Вміння ділитися інформацією завдяки використанню цифрових технологій. Оволодіння навичками роботи у сфері електронних закупівель. Вміння контактувати із державними контролюючими органами, користуватися державними та приватними послугами завдяки використанню цифрових технологій.
3	Цифровий контент	Створення та ефективне використання цифрового контенту. Використовувати розподілені ланцюжки даних і блоків. Вміння змінювати, покращувати, використовувати цифровий контент задля створення нового контенту. Об'єднувати віртуальні і реальні об'єкти на основі 3D-технологій.
4	Безпека	Вміння ідентифікувати і протидіяти кіберзагрозам. Вміння захистити пристрої та контент, знання заходів інформаційної безпеки, розуміння ризиків та загроз. Використовувати багаторівневу систему інформаційної безпеки реального часу, в тому числі – на основі блокчейн-технологій.
5	Вирішення проблем	Вміння вирішувати технічні проблеми, що виникають із програмним забезпеченням, мережами і т.д. Вміння визначати потреби та знаходити відповідні технічні рішення, або адаптувати цифрові технології до власних потреб. Креативне користування або вміння завдяки цифровим технологіям створювати знання, процеси та продукти, індивідуально або колективно, з метою вирішення повсякденних облікових проблем.

*складено автором на основі джерел 11, 12

Завдання, котрі ставляться перед бухгалтерською службою стають «Цифровими», віртуальними, мобільними, а саме:

– вчасна розробка та оприлюднення облікової політики підприємства (за всіма її складовими);

– законність, вчасність і достовірність оформлення носіїв облікової інформації;

– правильність і точність обліку витрат, обліку виконання кошторису доходів і видатків організацій;

– чіткість обліку результатів співставлення кошторису доходів і видатків підприємства;

– достовірність нарахування усіх категорій виплат, утримань та відрахувань і своєчасність розрахунків з працівниками, стипендіатами, позабюджетними соціальними фондами, з кредиторами, з державним бюджетом тощо;

– повноту обліку товарно-матеріальних цінностей та контроль за їх зберіганням;

– повноту та своєчасність розрахунків з дебіторами і кредиторами підприємства;

– проведення контрольної та аналітичної роботи господарської діяльності підприємства чи організації;

– повноту, чіткість та своєчасність інформаційної бази облікових даних для своєчасного прийняття управлінських рішень;

– архівування носіїв облікової інформації;

– покращення фінансової дисципліни.

Концепція «цифрових робочих місць» стає популярною дуже швидко у бізнес середовищі та позитивно відгукується основна більшістю працівників, котрим підходять гнучкі способи роботи, варіант працювати вдома, чи з будь-якого іншого місця.

Цифрове робоче місце бухгалтера дає можливість бути гнучким в методах виконання посадових обов'язків обліковців, забезпечує та розвиває їх взаємодію, підтримує віддалені та мобільні робочі середовища, дозволяє обирати технології для роботи. Позитивними аспектами цифрових робочих місць є скорочення витрат на апаратне забезпечення, на оренду та утримання офісних приміщень, відрядження тощо.

Проте з'являються і додаткові проблеми:

- підвищення кіберзлочинності в умовах збільшення кількості інформаційних систем, котрі використовують персональні дані;
- неможливість захищеного обміну ідентифікаційними даними фізичних та юридичних осіб, які обробляються в інформаційних системах державних органів та підприємствах, не узгодженість у виборі ідентифікаторів, відсутність підтвердження ідентифікаційних даних осіб;
- використання у системах реєстрації та контролю доступу до інформаційних систем технологічно несумісних механізмів, алгоритмів та протоколів електронної ідентифікації та впізнання;
- спроба автоматизувати завдання, які потребують складніших, нерутинних дій та когнітивних рішень.

Крім цифрової інфраструктури та моделі «розумного» обліку, ініціативами щодо цифровізації обліку є створення обліково-інформаційної інфраструктури з локалізованим під потреби споживачів інформації (внутрішніх і зовнішніх) контентом; збір та аналіз даних оперативного обліку в режимі реального часу за допомогою технологій Інтернету речей, великих та відкритих даних; створення віртуальних технологічних процесів, 3D-моделювання, облаштування веб-камерами матеріальних об'єктів контролю, впровадження QR- кодів, RFID-міток, вдосконалення системи безготівкових розрахунків; впровадження програм лояльності та електронних карток контрагентів; створення мобільних додатків (для технічного, адміністративного, контрольо-облікового персоналу); електронний документообіг; цифровізація

вхідних і вихідних інформаційних потоків в бухгалтерському обліку (електронні каталоги, віртуальної та доповненої реальності, електронні довідники).

Для отримання суттєвих зрушень від «цифровізації» бухгалтерського обліку необхідно врахувати основні технічні елементи (таблиця 3.3).

Таблиця 3.3

Елементи кіберфізичного простору бухгалтера

Пристрої доступу	Слід забезпечити облікових працівників пристроями найбільш ефективного способу отримання інформації про бізнес-відносини.
Інфраструктура комунікацій	Застосування засобів електронного діловодства (процедур створення, заповнення та розсилки електронних документів); широке застосування електронних засобів комунікації (електронної пошти, телеконференцій).
Бізнес-відносини	На підставі вхідних первинних даних, одноразово зафіксованих на електронних носіях інформації, здійснюється інтегрована обробка облікових даних з таким рівнем деталізації та оперативності, який необхідний для забезпечення інформацією керівників підприємства.
Телекомунікаційні інструменти робочого місця	Склад облікових завдань залишається незмінним при різних обсягах облікових робіт, але перелік виконавців суттєво відрізняється в залежності від розміру підприємства і, відповідно, обсягу облікової роботи.

Елементами кіберфізичного простору бухгалтера стають пристрої доступу, інфраструктура комунікацій, бізнес-відносини, телекомунікаційні інструменти робочого місця. Впорядкування й оптимізація обліку на основі цифровізації дозволять не просто локально змінити окремі облікові функції, а змінять алгоритми дій, дозволять імплементувати стимули для «цифровізації».

Висновки до розділу 3

Виходячи з реалій, необхідно враховувати найжорсткіші вимоги у веденні податкового та бухгалтерського обліків. Ці завдання забирають досить багато ресурсів у підприємства і не завжди правильно підтримуються системами в комплексі. Таким чином, для цифровізації підприємств можна запропонувати свій підхід і сформулювати у наступних тезах:

- спочатку цифровізація спрямована на більш зрозумілі співробітникам підприємства процеси – контроль та облік;
- поступова цифровізація бізнес-процесів підприємства;
- залучення керівництва підприємства в цифровізацію бізнес- процесів;
- еволюційний ріст і розвиток інформаційної системи.

Розроблений спеціально для підприємств підхід дає наступні переваги: цифровізація процесів контролю та обліку дозволяє вирішити завдання податкового і бухгалтерського обліків і переорієнтуватися на вирішення завдань управління і планування;

- підприємство не витрачає великих коштів на комплексну цифровізацію;
- залучення в процеси цифровізації керівництва, і поступова цифровізація дозволяє простежити зв'язок між процесами управління та ІТ- рішеннями, підвищує кваліфікацію керівництва;
- отримання своєчасних і точних облікових даних дозволяє розглянути проблеми, які пов'язані з витратами на використання додаткових ресурсів, що підштовхує керівництво до вдосконалення бізнес-процесів.

На етапі цифрової трансформації суспільно-економічних відносин класичність та консервативність бухгалтерського обліку не маж бути на заваді інноваційним, динамічним, формалізованим, корті орієнтовані на інформаційні потреби користувача змінам теоретичного і практичного характеру.

Цифрова трансформація бухгалтерського обліку починає бути обов'язковим і необхідним кроком для ефективного функціонування організації за умови фінансових інвестицій, культурних і фахових компетентностних змін.

Визначено, що цифровізація в бухгалтерському обліку – процес модернізації облікових процесів електронно-цифровими пристроями, засобами, системами; а також налагодження електронно-комунікаційного обміну інформацією між ними; побудова інтегральної взаємодії віртуального та реального середовища відображення бізнес-процесів. Інформаційно-комунікаційні та цифрові технології забезпечують можливість інтенсифікувати контрольні-облікові та управлінські процеси.

Зважаючи на це, якісна ІТ-модернізація бухгалтерського обліку не лише дасть можливість створити єдиний інформаційний простір, але й покращить якість управління на всіх рівнях.

При цьому акценти будуть зміщені на питання, що вимагатимуть власного судження бухгалтера: складні нетипові операції, ефективні механізми внутрішнього контролю, аналітика та прогнозування, оцінка.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Розвиток сучасних економічних відносин вимагає ефективної організації обліку на підприємстві, яке у свою чергу визначається успішністю менеджменту основної діяльності підприємства. Важливим аспектом у цьому процесі є організаційний аспект бухгалтерського обліку для прийняття ефективних управлінських рішень. Особливої актуальності набуває раціональна організація бухгалтерського обліку на підприємстві, її роль в управлінні господарською діяльністю в умовах динамічного розвитку економічних відносин, що зумовлює необхідність введення нового інструментарію управління.

До вагомих передумов раціональної організації бухгалтерського обліку відносять: визначення необхідного обсягу та складу облікової інформації, яка потрібна для управління та регулювання діяльності, визначення структури облікового апарату та поділу обов'язків між окремими працівниками, побудова системи документування та документообороту, аргументований вибір форми бухгалтерського обліку та графіка звітності. Невідкладним завданням в організації обліку є також всебічне, детальне дослідження організаційної структури суб'єкта господарювання, особливостей організації визначеного виробництва, порядки постачання сировини та реалізації готової продукції. Враховуючи це визначається обсяг та склад облікової інформації як для підприємства в цілому, так і для його структурних одиниць. При цьому особливого значення набуває дослідження господарського законодавства та нормативних актів, які зачіпають побудову та порядку реалізації облікової функції.

Обліковий процес є технологічною системою, сукупністю. Він представляє собою технологічний процес, де із вхідної інформації в результаті обробки отримують вихідну інформацію у формі показників.

Усі розглянуті варіанти цифровізації обліку, звичайно ж, мають право на існування, однак основна причина проблем, що виникають при веденні обліку,

це те, що будь-яке підприємство в період свого існування схильне до різних змін в організаційній та фінансовій структурі, у напрямках діяльності, збуту і т. д., відповідно, змінюється і структура системи обліку.

Однак, не можна однозначно визначити, в якій бухгалтерській програмі легше буде зробити поточні зміни, не порушивши при цьому логіки розрахунків. З іншого боку, в більшості випадків набагато простіше, і найголовніше дешевше, вносити зміни в програми створені власними силами. Так як в програмах, створених своїми силами, для користувачів зрозуміла логіка розрахунків, а що стосується спеціалізованих програм, то в них, як правило, закладена можливість внесення серйозних змін структури системи.

Напрямок подальшого дослідження є розробка оптимальної методики, що дозволить у короткий термін та з мінімальними витратами запровадити елементи цифровізації обліку на підприємстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Батюк Б. Б., Вороний І. В. Теорія прийняття управлінських рішень в менеджменті підприємства та їх класифікація. Науковий вісник ЛНУВМ та БТ імені С. З. Гжицького. 2016. № 2. С. 3-8.
2. Безверхний К. В. Організація та методика електронного документообігу на підприємстві: стан та перспективи розвитку. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2013. №1. С. 16-25.
3. Бенько М. М. Інформаційні системи і технології в бухгалтерському обліку: монографія. Київ, 2010. 336 с.
4. Бруханський Р. Ф. Адаптація бухгалтерського обліку до сучасних потреб управління. The genesis of genius. 2017. № 8. С. 10-16.
5. Букало Н. А. Цифровізація обліку в сучасних умовах. Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія «Економіка». 2013. Вип. 33. Ч. II. С. 56-59.
6. Дерій В. А., Дерій М. В. Облікові та аналітичні компоненти нефінансової звітності та їх роль в економічній системі. Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. Серія: Економічні науки. 2014. Вип. 2(88). С. 95-103.
7. Золотарьова І. О., Бутова Р. К. Автоматизація документообігу: навч. посіб. Харків, 2008. 154 с.;
8. Івашко Л. М. Вплив упровадження системи електронного документообігу на підвищення бізнес-ефекту на підприємстві. Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». №7. 2013. С. 83-91.
9. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій, затверджена МФУ № 291 від 30.11.99 р. (зареєстровано в міністерстві юстиції України за №892/4185 від 21.12.99 р.
10. Клименко І. В. Линьов К. О. Технології електронного урядування: навч. посіб. Київ, 2006. 225 с.

11. Крутова А. С., Чумак О. В., Янчев А. В. Електронний господарський документообіг: стан та перспективи розвитку: монографія. Харків: ХДУХТ, 2012. 212 с.
12. Крутова А.С. Електронний документообіг на підприємствах електронної комерції. Економіст. 2011. № 3. С. 31-35 с.
13. Куршатова І. В. Електронний документообіг і його особливості. Актуальні проблеми економіки. 2009. № 3. С. 231–237.
14. Лобов С. П. Методи оцінки економічного ефекту від використання цифровізованих інформаційних систем при плануванні закупівель. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». 2013. Вип. 4 (41). С. 176-181.
15. Лучко М. Р., Хорунжак М. Н. Організація інформаційних систем і технологій обліку в бюджетних установах. Тернопіль : Видавець Стародубець В.О., 2002. 178 с.
16. Марченко П. М. Шляхи вирішення проблеми зберігання електронних документів в архіві . К., 2002. С. 14-18.
17. Матвієнко О. В., Цивін М. Н. Основи організації електронного документообігу: навч. посіб. Київ, 2008. 112 с.
18. Мелещенко А. О., Скарлат О. С. Електронне діловодство. Нац. акад. наук України, Ін-т кібернетики ім. В. М. Глушкова. Київ : Наукова думка, 2013. 138 с.
19. Микитюк П. П. Основні критерії оцінки ефективності інвестиційно-інноваційних проектів. Економічний простір. 2013. №71. С. 125-134.
20. Організація бухгалтерського обліку: навчальний посібник / За ред. В. С. Леня. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 696 с.
21. Організація бухгалтерського обліку: підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. [3-є вид., доп. і перероб]. Житомир: ПП «Рута», 2002. 592

с.

22. Петіна Л. В. Особливості цифровізації управлінського та а бухгалтерського обліку на сільськогосподарських підприємствах. Збірник наукових праць ЧДТУ. Серія «Економіка». 2010. Вип. 25. Ч. Е-С. 26-29.
23. Пилипенко А. А., Оленко В. І. Організація обліку і контролю: навч. посібник. Харків: Вид. ХДЕУ, 2002. 288 с.
24. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 №291 (зареєстрований в Міністерстві юстиції України 21.12.1999 за №892/4185).
25. Поліновський В. В. Впровадження системи електронного документообігу в науковій організації. Вісник Хмельницького національного університету. Технічні науки. 2010. № 4. С. 117-123.
26. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку / затверджене наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995 № 88 [зареєстроване в Міністерстві юстиції України 05.06.1995 за № 168/704.
27. Полянська О. А. Проблемні аспекти цифровізації управлінського обліку. Вісник Львівської комерційної академії. Львів: Видавництво Львівської комерційної академії. 2011. Вип. 35. С. 286- 290.
28. Пономарьова Т. В. цифровізація обліку розрахунків з ПДВ: підходи та практичні рішення. Вісник НТУ «ХП». Серія «Технічний прогрес і ефективність виробництва». Х.: НТУ «ХП». 2013. №61 (1040)-С. 22-29.
29. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.99 р. № 996-ХІУ, із змінами та доповненнями.
30. Пуцентейло П., Довбуш А., Бінчаровська Т., Гомотюк В. Сучасні технології бізнес-аналітики як інструмент для підвищення бізнес-комунікацій компанії. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2022. Випуск 1-2. С. 29-40.

31. Пуцентейло П.Р. Особливості функціонування аналітичного забезпечення підприємств. *Інноваційна економіка*. 2015. № 1 (56). С. 194–198.
32. Пуцентейло П.Р. Формування і розвиток інфраструктури аграрного ринку. *АгроІнКом*. 2008. № 1-2. С. 9-11.
33. Пуцентейло П.Р., Гуменюк О.О. Цифрова економіка як новітній вектор реконструкції традиційної економіки. *Інноваційна економіка*. 2018. № 5-6 (75). С. 131-143.
34. Пуцентейло П.Р., Довбуш А.В. Основні вектори розвитку бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки. *Інноваційна економіка*. 2021. № 3-4 (87). С.140-151.
35. Савченко О. Р. Інформаційне забезпечення системи менеджменту організації. *Наукові записки*. 2013. Вип. 21. С. 86-89. URL : <http://goo.gl/ik6Fbd> Скриль В.В. Бізнес-моделі підприємства: еволюція та класифікація. *Економіка та управління підприємствами*. Випуск № 7. 2016. С. 490-497.
36. Світовий ринок систем електронного документообігу. URL: <http://easy-code.com.ua/2011/08/svitovij-rinok-sistem-elektronnogo-dokumentooobigu>.
37. Ситник І. П., Мельниченко А. І. Системи електронного документообігу в електронному бізнесі. *Наук. вісник Ужгородського національного університету*. Випуск 4, 2015.
38. Славкова О. П., Гаркуша С. А. Цифровізація обліково-аналітичних процедур отримання інформації. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. Т. 1. 2013. Вип. 2 (7). Полтава: ПДАА. С. 19-25.
39. Соляник А. А. Документні потоки та масиви: навч. посіб. Харків, 2000. 112 с.
40. Спільник, І. В., Ярошук О. В. Принцип системності в аналітичних дослідженнях. *Економічний аналіз: зб. наук. праць*. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2018. Том 28. № 2. С.

182-190.

41. Толюпа С. В., Гаврилюк О. О. Система захисту електронного документообігу. Сучасний захист інформації. № 4. 2016. URL: <http://journals.dut.edu.ua/index.php/dataprotect/article/view/1244>.
42. Чирський Ю. Електронний цифровий підпис: правові аспекти застосування. Довідник секретаря та офіс-менеджера, № 1, 2007. С. 17–22.
43. Швець М., Калюжний Р, Гавловський В., Цимбалюк В. Інформаційне законодавство України: концептуальні основи формування. Право України. 2001. № 7. С. 88–91